

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:11

om ett bostadsförbättringsprogram m. m. (prop. 1983/84:40, bil. 9, delvis)

1 Propositionen m. m.

Regeringen har i proposition 1983/84:40 bilaga 9 (bostadsdepartementet) (s. 2—72) föreslagit riksdagen

dels att

1. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning,

2. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om räntebidrag till underhåll, reparationer och energibesparande åtgärder i bostadshus samt om konsolideringsfond för allmännyttiga bostadsföretag,

3. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om riktade energibidrag samt bemyndiga regeringen att närmare bestämma för vilka ändamål och med vilka belopp som sådana bidrag skall lämnas,

4. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om delegering av beslutanderätten i vissa bidragsfrågor till kommunen,

5. godkänna de ändringar i grunderna för bostadslån för ombyggnad som i regeringsprotokollet förordats,

6. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om tillägglån för sådana åtgärder som inte kan förräntas i sin helhet,

7. medge att sådana under 6 angivna lån som avser byggsador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning får beviljas sammanlagt intill ett belopp av 60 000 000 kr. under år 1984 och preliminärt med samma belopp under år 1985,

8. medge att den under 7 angivna ramen för år 1984 får överskridas om det behövs av sysselsättnings skull,

9. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bidrag för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder i eller i anslutning till bostadshus,

10. medge att under 9 angivna bidrag får beviljas inom en ram av 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1984—1986, samt att eventuellt utnyttjad del av ramen för år 1984 och år 1985 får utnyttjas påföljande år,

11. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om ikraftträdande m. m.,

12. godkänna de ändringar i reglerna för bidrag till förbättringar av boendemiljöer som i regeringsprotokollet förordats,

13. medge att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 6. Tillägglån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse får disponeras för utbetalning av lån enligt 6 under budgetåret 1983/84,

14. medge att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 8. Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. får disponeras för utbetalningar av bidrag enligt 9,

15. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om användningen av det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 16. Information och utbildning m. m. i energifrågor,

16. godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om användningen av de medel för bidrag till kommuner m. fl. för rådgivning och besiktning som har anvisats inom det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 17. Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.,

17. till Särskild information och utbildning m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 12 500 000 kr.,

dels att anta i propositionen framlagda förslag till

18. lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande,

19. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

20. lag om ändring i lagen (1972:175) med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.

Lagförslagen redovisas i bilaga 1 till detta betänkande.

Övriga förslag i proposition 1983/84:40 bil. 9 behandlas i bostadsutskottets betänkande BoU 1983/84:12.

2 Motionerna m. m.

I detta betänkande behandlar utskottet

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna 1983/84:

85 av Margareta Persson (s) vari hemställs att riksdagen uttalar sig för vad som anförts i motionen om områdesplaner och utbildning i tillgänglighetsfrågor,

86 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(24) att riksdagen avslår vad i proposition 1983/84:40 bilaga 9 (hemstäl-
lan 1—20) föreslagits om ett bostadsförbättringsprogram m. m.,

(25) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motio-
nen anförts om beredningen av ett bostadsförbättringsprogram,

90 av Ulf Adelson m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen beslutar att avslå proposition 1983/84:40, bilaga 9, med undan-
tag för vad som föreslås beträffande retroaktiva räntebidrag (såvitt yrkan-
det avser förändringar av bostadsbidragen samt förstärkningar av stats-
budgeten behandlas det i betänkandet BoU 1983/84:12),

100 av Thorbjörn Fäldin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(45) att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84:40 vad avser ett
program för underhåll och reparation och därmed förknippade ändringar

i nuvarande lån- och bidragssystem samt införande av ett nytt lånesystem med räntestöd (punkterna 1—5 i propositionens hemställan),

(46) att riksdagen beslutar bifalla regeringens förslag vad avser tilläggs-lån och bidrag för tillgänglighetsskapande åtgärder med den ändring vad avser tilläggs-lån som framgår av motionen och som medför att ramen kan fastställas till 50 milj. kr. (punkterna 6—10 i propositionens hemställan),

(47) att riksdagen beslutar avslå propositionens förslag om ändrade regler för boendemiljöbidrag,

(48) att riksdagen beslutar avslå förslaget om anslag med 12,5 milj. kr. till Särskild information och utbildning,

(49) att riksdagen beslutar bifalla ändringen i lagen om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande med de motiv som anförts i motionen,

(50) att riksdagen beslutar avslå förslagen om ändring i kommunalskat-telagen samt lagen med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån,

(53) att riksdagen beslutar uttala att reformeringen av bostadspolitiken bör ske i enlighet med de riktlinjer som i motionen anförts,

104 av Birgitta Hambraeus (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lån och tillämpningen av normer skall göra det möjligt att bevara alla bostadshus med miljömässigt positiva värden,

115 av Catarina Rönning m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att rörelsefolkhögskolornas elev- och personalbostäder skall kunna omfattas av de i regeringens proposition 1983/84:40, bilaga 9, föreslagna nya låne-, amorterings- och räntebidragen,

154 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) beträffande bostadsförbättringsprogrammet omfattning att riksdagen uttalar att programmet utvidgas till att omfatta åtgärder även i offentliga byggnader m. m.,

(3) beträffande avsättning till konsolideringsfond att riksdagen inte godkänner vad i propositionen förordats,

(4) beträffande bidrag till hissinstallation m. m. att riksdagen godkänner vad i motionen föreslagits,

(5) beträffande projektreserv för boendemiljöbidrag att riksdagen inte godkänner vad i propositionen förordats,

(8) beträffande samråd med de boende vid planering och genomförande av bostadsförbättringsåtgärderna att riksdagen uttalar vad i motionen förordats,

(9) beträffande konstnärlig utsmyckning att riksdagen godkänner vad i motionen förordats,

(10) beträffande utformningen av bostadssaneringslagen och förköps-lagen att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen föreslagits,

dels den med anledning av proposition 1983/84:26 väckta motionen 1983/84:21 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(7) att riksdagen uttalar att ROT-programmet bör utvidgas i enlighet med vad som anförs i motionen i syfte att skapa 5 000 nya årsarbeten inom byggnadssektorn.

Skatteutskottet har yttrat sig över vissa delar av propositionen.

Yttrandet redovisas i bilaga 2 till detta betänkande.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen har i en skrivelse till utskottet tagit upp frågan om ändrade avskrivningsregler i fråga om reparationsavdrag m. m.

Svenska värmepumpföreningen har i en skrivelse till utskottet lämnat synpunkter bl. a. på vad i propositionen förordats om stöd till energihushållningsåtgärder.

3 Utskottet

3.1 Inledning

I två av de med anledning av proposition 40 bil. 9 väckta motionerna om ett bostadsförbättringsprogram tas bl. a. upp frågan om bostadspolitikens framtida utformning och inriktning. Som vissa av motionärerna framhåller kommer riksdagen att vid behandlingen av 1984 års budgetproposition att få ta ställning till flera av de i motionerna upptagna frågorna. Utskottet finner det emellertid lämpligt att i detta betänkande och som bakgrund till sina ställningstaganden om ett bostadsförbättringsprogram inledningsvis ta upp vad i partimotionerna från moderata samlingspartiet och centerpartiet anförts och föreslagits.

I moderata samlingspartiets partimotion 90 anförs att kostnadsstegringen inom bostadssektorn blivit osedvanligt snabb som en följd av att politiker, planerare och byråkrater i detalj reglerat bostadsbyggandets omfattning, inriktning och utformning. Nybyggandet mätt i antalet påbörjade lägenheter beräknas enligt motionärerna minska från ca 45 000 lägenheter år 1982 till färre än 30 000 lägenheter år 1983. Bostadskostnaderna förutspås komma att öka mera än den allmänna prisstegringen. Förekomsten av skilda upplåtelseformer samt olika regleringar och förbud anges i motionen försvåra byte av bostad. I dagens situation anges bostadspolitikerna böra inriktas på att öka rörligheten på bostadsmarknaden. En fungerande bostadsmarknad förutsätter att de boende får större möjligheter att förverkliga sina personliga önskemål, något som anges kunna åstadkommas med ett större utrymme för prisbildning och marknadskrafter.

Med anledning av vad i moderata samlingspartiets partimotion anförts vill utskottet framhålla följande. En bred riksdagsmajoritet har tidigare uttalat sig för att det grundläggande målet för bostadspolitikerna är att alla människor skall ha tillgång till en sund, rymlig, välplanerad och ändamåls-

enligt utrustad bostad till rimligt pris. Även om det naturligtvis kan finnas anledning att, bl. a. med hänsyn till samhällets och de boendes ekonomiska resurser samt mot bakgrund av den hittillsvarande utvecklingen avseende bostadsförsörjningen i vid mening, precisera bostadspolitikens utformning och inriktning finner utskottet inte anledning förorda att det grundläggande målet överges. Utskottet kan inte dela den uppfattning som framförs i moderata samlingspartiets partimotion om att ett större utrymme för prisbildning och marknadskrafterna är en förutsättning för att de boende skall kunna förverkliga sina personliga önskemål. Ett så kategoriskt uttalande bör inte vägleda bostadspolitikens utformning. De skäl motionärerna åberopar för en omorientering och som måste tolkas som ett övergivande av den sociala bostadspolitiken bör inte vinna stöd. Det finns enligt utskottets mening inte skäl forma en ny bostadspolitik som lämnar dem som bäst behöver samhällets stöd utanför detsamma. Den stora tilltron till marknadskrafternas förmåga som motionärerna ger uttryck för det gäller bostadspolitiken kan utskottet inte dela. Tvärtom visar erfarenheterna att den inriktning av bostadspolitiken som riksdagen tidigare uttalat sig för även under överskådlig framtid bör bestå. Ett grundläggande mål för denna politik är sålunda att främja ett jämlikt och integrerat boende. För att detta mål skall förverkligas behövs enligt utskottets uppfattning att den sociala bostadspolitiken alltjämt ges hög prioritet och att de förändringar av politiken som behöver göras utgår från denna grundläggande värdering.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att bostadskommittén har att göra en översyn av systemen för bostadsstöd med utgångspunkten att trygga en god grundstandard och främja ett jämlikt och integrerat boende. Vidare bör stödet och finansieringsvillkoren, enligt direktiven till kommittén, bl. a. medverka till att skapa neutralitet mellan boende i olika bostadsformer i fråga om löpande kostnader och förmögenhetsbildning. Vad i direktiven anförs ligger sålunda väl i linje med utskottets nu redovisade uppfattning.

Slutligen vill utskottet något kommentera vad i moderata samlingspartiets partimotion anförts om påbörjandet för år 1983. Som framgått ovan anges i motionen att igångsättningen beräknas inte överstiga 30 000 lägenheter. Enligt de senaste preliminära uppgifterna påbörjades under de tre första kvartalen sammanlagt knappt 26 000 lägenheter vilket innebär en minskning med 7 % jämfört med samma period 1982. Detta år påbörjades ca 41 500 lägenheter. Om det antagandet görs att nedgången 1983 även under årets sista kvartal skulle bli lika stor som under de tre första kvartalen, dvs. 7 %, skulle påbörjandet i år komma att uppgå till ca 38 500 lägenheter. Utskottet finner det i hög grad osannolikt att påbörjandet skulle få den ringa omfattning som anges i motionen.

I centerpartiets partimotion 100 anförts bl. a. att de generella subventionerna för ny- och ombyggnadsverksamheten bör avvecklas genom ett nytt

lånesystem. Detta lånesystem skall omfördela räntekostnaderna över tiden. Lånesystemet förordas vara kostnadsneutralt. Bostadslångivningen föreslås ske på kapitalmarknaden och statens låneförvaltning bör rationaliseras genom erbjudande av förtida inlösen av mindre lån. I motionen anförs även att statligt stöd till vissa ändamål, t. ex. för att främja energibesparingar, bör ges i form av speciella lån och bidrag. I motionen hemställs, yrkande 53, att riksdagen beslutar uttala att reformeringen av bostadspolitiken bör ske i enlighet med riktlinjerna i motionen.

Utskottet vill erinra om att åt bostadskommittén uppdragits att överväga flera av de frågor som motionärerna tagit upp. Det gäller bl. a. frågan om bostadslånesystemets utformning. Kommittén kan väntas avlämna sitt förslag under år 1984. Vad rör frågan om hur bostadslångivningen skall organiseras vill utskottet erinra om att riksdagen på förslag av civilutskottet våren 1983 (CU 1982/83:26) givit regeringen till känna att vissa överväganden om bostadslångivningens administration kunde behöva övervägas. Bland dessa frågor ingick om en finansiering utanför statsbudgeten skulle ske och hur denna finansiering i så fall skulle administreras. Vad slutligen rör frågan om förtida inlösen av mindre lån bör erinras om att riksdagen även beträffande denna fråga våren 1983, på förslag av civilutskottet (CU 1982/83:22 s. 35), givit regeringen till känna att den borde övervägas närmare.

Eftersom flera av de i motionen 100 (c) upptagna frågorna övervägs och då riksdagen kan väntas föreläggas förslag beträffande flera av de frågor motionärerna aktualiserat finner utskottet det inte lämpligt att föreslå riksdagen göra det i motionens hemställan 53 begärda uttalandet.

3.2 Behovet av ett bostadsförbättringsprogram

Utskottet har ovan lämnat en kortfattad redogörelse för samhällets mål avseende bostadsförsörjningen. Ett uppfyllande av detta mål — att bereda hela befolkningen sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäligena kostnader — har inneburit att stora resurser framför allt under 1960- och 1970-talen fått avdelas för att bygga nya bostäder. Under de senaste åren har emellertid inträffat flera omständigheter som innebär att nyproduktionen av bostäder varken kan eller bör ha den omfattning som den hade under den period då miljonprogrammet genomfördes. Som framhållits i propositionen är det nu rimligt att räkna med att varken invånarantal eller antalet hushåll i landet kommer att öka i samma takt som tidigare. Någon allmän bostadsbrist finns inte heller längre.

Det finns sålunda goda motiv att nu ägna större uppmärksamhet än tidigare åt det befintliga bostadsbeståndet. Detta uttrycks i propositionen (prop. 1983/84:40, bil. 9 s. 4) så att tyngdpunkten i bostadspolitiken förskjuts från bostadsbyggnadspolitik till bostadsförsörjningspolitik. Med

ett bibehållande av de bostadssociala målen måste, enligt bostadsministrarnas uppfattning, bostadspolitikens medel inriktas mera på bostädernas fördelning, förnyelse och förvaltning.

I propositionen föreslås dels ett tioårsprogram för bostadsbeståndets förbättring, dels vissa ändringar i reglerna för planering och bostadsfinansiering m. m. som motiveras av programmet.

3.3 Omfattningen och inriktningen av ett bostadsförbättringsprogram m. m.

En inom bostadsdepartementet inrättad arbetsgrupp för stadsförnyelsefrågor avlämnade i juni i år betänkandet *Bättre bostäder — ett 10-årigt förnyelse- och underhållsprogram* (Ds Bo 1983:2). Betänkandet har remissbehandlats.

Flera av de förslag som läggs fram i propositionen utgår från arbetsgruppens förslag och remissyttrandena över det.

I propositionen betonas inledningsvis att det övergripande målet för bostadsförbättringsprogrammet är att genomföra sådana förbättringar i bostadsbeståndet som är bostadssocialt angelägna och samhällsekonomiskt försvarbara. Om verksamheten styrs utifrån bostadssociala utgångspunkter och i nära samråd med de berörda finns enligt bostadsministern goda möjligheter att förena de bostadssociala ambitionerna med en strävan att ta till vara byggsektorns kapacitet och minska arbetslösheten.

Bostadsministern anser sammanfattningsvis att bostadsförbättringsprogrammet bör grundas på bostadssociala mål som innebär alla människors rätt till en bostad med modern utrustning samt till en bostad som är väl underhållen. Alla har rätt till en bostad som fyller kraven på god tillgänglighet. Förbättringar i bostadsbeståndet anses böra inriktas så att de främjar ett jämlikt och integrerat boende och ett varsamt omhändertagande av kvaliteterna i den befintliga boendemiljön. Programmet bör även, enligt bostadsministern, ha en energipolitisk och en sysselsättningspolitisk inriktning. Detta har i propositionen sammanfattats så att energihushållningsåtgärderna skall intensifieras och samordnas med andra förbättringsåtgärder samt att kapaciteten inom byggsektorn skall utnyttjas bättre.

Arbetsgruppen föreslår ett tioårigt program för underhåll, reparationer och ombyggnader som bl. a. innebär en sammanlagd ökning av kostnaderna för underhåll av flerbostadshus från 2 500 milj. kr. år 1981 till 4 100 milj. kr. år 1986. Under tioårsperioden 1984—1993 förutsätts 275 000 lägenheter i flerbostadshus och 150 000 småhus byggas om. Arbetsgruppen beräknar att programmet innebär en sysselsättningsökning med 15—20 000 inom byggnadsindustrin och byggnadsmaterialindustrin i jämförelse med om verksamheten skulle ligga kvar på den nivå den hade i slutet av 1970-talet. Beträffande övriga uppgifter om omfattningen av programmet m. m. hänvisas till propositionen (bil. 9 s. 11—14).

Vad nu ovan sammanfattningsvis redovisats om innehållet i propositionen

nen motsvaras närmast av hemställan under 1 i propositionen. I denna hemställan föreslås riksdagen godkänna vad i propositionen förordats i fråga om bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning.

I partimotionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet — motionerna 90 i motsvarande del, 100 yrkande 45 i motsvarande del resp. 86 yrkande 24 i motsvarande del — yrkas avslag på propositionen såvitt avser ett bostadsförbättringsprogram.

I moderata samlingspartiets partimotion anförs bl. a. att det i propositionen uppsatta sysselsättningspolitiska målet är orealistiskt samt att de av arbetsgruppen uppsatta bostadspolitiska och arbetsmarknadspolitiska målen kan komma att kollidera.

Som motiv för avslagsyrkandet i centerpartiets partimotion, yrkande 45, beträffande programmets omfattning och inriktning anges att speciella program inte bör göras utan att frågan om bostadsbeståndets förnyelse m. m. bör behandlas löpande av kommunerna.

I folkpartiets partimotion anförs att den sysselsättningsökning som ett genomförande av bostadsförbättringsprogrammet enligt bostadsministern väntas medföra redan är in-tecknad genom de ökade investeringarna i ombyggnader som gjordes under slutet av 1970-talet. Motionärerna framhåller vidare att de grupper inom byggnadssektorn som är värst drabbade av arbetslöshet är just de grupper som minst berörs av programmet. En risk med att i alltför hög grad framhäva den sysselsättningspolitiska aspekten innebär enligt motionärerna att de kvantitativa frågorna sätts i förgrunden på de kvalitativas bekostnad.

I detta sammanhang bör också behandlas vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner 21 yrkande 7 och 154 yrkande 1 föreslagits om att riksdagen uttalar att bostadsförbättringsprogrammet bör utvidgas till att omfatta åtgärder även i offentliga byggnader såsom t. ex. sjukhus, skolor, bibliotek, idrottsanläggningar m. m.

Som motiv för avslagsyrkandena i partimotionerna från moderata samlingspartiet och från folkpartiet anförs som framgått ovan i huvudsak att de sysselsättningspolitiska aspekterna överskattats.

Vad i dessa hävdats har behandlats i propositionen med anledning av vissa farhågor som framkommit vid remissbehandlingen av arbetsgruppens förslag. Sålunda anförs i propositionen (bil. 9 s. 6) att det kan uppstå konflikter mellan de bostadssociala och sysselsättningspolitiska strävandena, särskilt under ett inledande skede. Detta får enligt bostadsministern snarare ses som ett uttryck för att verksamheten då inte inriktats och planlagts på ett korrekt sätt än att de båda målen skulle stå i konflikt med varandra.

Utskottet vill för egen del anföra följande. När ett program av den omfattning och med den ambitiösa inriktning som detta givits i propositionen skall realiserats måste en viss grad av osäkerhet få finnas om bl. a. den

sysselsättningseffekt som programmets genomförande kan beräknas generera. Detta innebär emellertid inte att det finns anledning att på grund härav avstå från att genomföra programmet. Det är naturligtvis inte praktiskt möjligt att i ett inledande skede mera exakt bedöma effekterna av programmet. Utskottet vill erinra om att i propositionen angivits att programmet löpande skall utvärderas. Utskottet kan således inte dela vad i motionerna anförts om att bl. a. de sysselsättningspolitiska aspekterna på programmet utgör grund för att yrka att det inte bör genomföras. Det förtjänar återigen att påpekas att vad i de båda motionerna nu anförts beaktats under arbetet med det nu föreliggande regeringsförslaget eftersom motionärernas synpunkter tagits upp i vissa remissvar med anledning av arbetsgruppens förslag. Såvitt utskottet kunnat bedöma finns inte skäl anta annat än att med den uppläggning som förordas i propositionen det bör vara möjligt att genomföra det angelägna arbetet med att i en helt annan omfattning än tidigare förbättra vissa delar av bostadsbeståndet. För att de uttalade målen beträffande genomförandet av programmet skall förverkligas måste dessa, såsom också framhålls i propositionen, översätts till konkreta åtgärder och beräkningar av i vilken omfattning olika slags åtgärder bör och kan genomföras.

Utskottet ställer sig sålunda bakom vad i propositionen föreslagits om bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning och avstyrker bifall till motionerna 90 (m), 100 (c) yrkande 45 och 86 (fp) yrkande 24 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga.

Inte heller yrkandena i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner 21 yrkande 7 och 154 yrkande 1 om att bostadsförbättringsprogrammet skall omfatta åtgärder även i offentliga byggnader bör nu vinna riksdagens bifall. En eventuell utvidgning av programmet enligt vad i dessa motioner förordats kan lämpligen föregås av överväganden vid den löpande uppföljning och utvärdering som enligt vad som förordas i propositionen skall göras. En samlad redovisning av programmet anges i propositionen komma att lämnas riksdagen år 1986 i förening med förslag till eventuella åtgärder. Bostadsministern anger i propositionen att det även dessförinnan kan bli aktuellt för regeringen att återkomma till riksdagen. Utskottet förutsätter att regeringen, om så visar sig lämpligt, lämnar riksdagen förslag till utvidgning av programmet enligt vad i motionerna 21 (vpk) och 154 (vpk) förordats utan riksdagens begäran därom. Motionerna bör inte nu föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen yrkande 25 i folkpartiets partimotion 86. I detta yrkande föreslås riksdagen ge regeringen till känna att resultatet av bostadskommitténs förslag och remissbehandlingen därav bör avvaktas innan ställning tas till utformningen av ett bostadsförbättringsprogram. Utskottet har ovan tillstyrkt vad i propositionen förordats om programmets utformning m. m. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 86 (fp) yrkande 25.

3.4 Planering av förnyelseåtgärderna m. m.

I propositionen anfördes att de mål som bostadsförbättringsprogrammet syftar till att uppnå inte kan genomföras utan en aktiv planering och utan engagemang från samhällsorganens sida. Kommunerna föreslås ges ett huvudansvar för att planera, förbereda och initiera genomförandet av programmet. Staten har emellertid det övergripande ansvaret för att programmet kan förverkligas. Avsikten anges i propositionen vara att kommunerna skall ges ökade befogenheter att, mot bakgrund av planmässiga överväganden, själva avgöra hur avvägningarna bör göras i det enskilda fallet.

I moderata samlingspartiets partimotion 90 och i folkpartiets partimotion 86 kritiserades den uppbyggnad av planeringssystemet som föreslagits i propositionen. Sålunda anfördes i den förstnämnda motionen att den svenska bostadssektorn måste bli mera marknadsanpassad för att bättre och billigare kunna tillgodose konsumenternas önskemål. I den sistnämnda motionen anfördes att det finns goda skäl att ta avstånd från de av regeringen förordade ökade planeringsambitionerna.

Vad i propositionen och i motionerna i nu berörda delar anförts utgår uppenbarligen från två skilda synsätt på hur en rättvis och solidarisk fördelning av resurserna i samhället skall uppnås. Utskottet har i skilda sammanhang tidigare och ovan i detta betänkande redogjort för sin syn på och behovet av olika åtgärder för att slå vakt om en bostadspolitik grundad på bostadssociala värderingar. Utskottet kan inte dela vad i motionerna förordats om marknadskrafternas ökade påverkan på bostadspolitiken och om att den planering som nu diskuteras skulle undvaras. Enligt utskottets uppfattning finns inte skäl anta att det vid en mera marknadsanpassad inriktning skulle vara möjligt att genomföra ett program av den omfattning som föreslås i propositionen. Som också anfördes i propositionen (bil. 9 s. 14—15) krävs rejäla insatser från kommunernas sida för att förbättringsverksamheten skall utföras i de "dåliga" bostadsområdena. Utskottet avstyrker med hänvisning till sin nu redovisade uppfattning motion 86 (fp) yrkande 24 och motion 90 (m) båda yrkandena i motsvarande delar.

Mot bakgrund av den inställning som redovisas i partimotionerna från moderata samlingspartiet och folkpartiet till hur ett bostadsförbättringsprogram bör utformas och genomföras yrkas i dessa partimotioner avslag på samtliga övriga förslag som förs fram i propositionen om ett bostadsförbättringsprogram, t. ex. vad gäller standardkraven vid ombyggnader och finansiering av programmet.

Utskottet behandlar dessa frågor nedan. Det finns därför inte anledning att, annat än i vissa fall, i fortsättningen av detta betänkande gå in på enskildheterna i dessa båda motioner. Utskottet har ovan anslutit sig till att ett program för förnyelse av bostadsbeståndet bör genomföras enligt de riktlinjer som föreslagits i propositionen.

Bostadsministern anför att vissa av de problem som hänger samman med planering, inflytande och genomförande av ett förnyelseprogram beaktats i det förslag till en ny plan- och bygglag som nyligen remitterats till lagrådet. Vidare anges i propositionen att en översyn av bostadssaneringslagen och andra lagar som har betydelse för att genomföra programmet påbörjats inom bostadsdepartementet.

I motion 154 (vpk) yrkande 10 begärs ändringar i bostadssaneringslagen och förköpslagen så att kommunerna ges bättre möjligheter att genomföra programmet.

Resultat av den nyss inledda översynen avseende bostadssaneringslagen bör avvaktas. Vad beträffar förköpslagen kommer riksdagen 1984 att föreläggas förslag om ändringar i den. Motion 154 (vpk) yrkande 10 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Inom ramen för vad som i propositionen betecknats som en reformerad bostadsförsörjningsplanering anför bostadsministern sammanfattningsvis följande avseende planeringens närmare uppläggning. I propositionen anförts att arbetet med ett bostadsförbättringsprogram bör läggas upp så att det bidrar till mera integrerade planeringsformer i kommunerna. I dag regleras bostadsförsörjningsplaneringen väsentligen dels genom lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande, dels genom föreskrifter i förordningen (1978:397) om kommunala bostadsförsörjningsprogram.

Bostadsministern ansluter sig i huvudsak till arbetsgruppens förslag till ändringar av nyss nämnda författningar. Ändringarna innebär inte att kommunernas lagfästa skyldighet att bedriva bostadsförsörjningsplanering upphävs. Däremot är avsikten att ändringarna klarare än *f. n.* skall ge uttryck för att planeringen skall omfatta inte bara nybyggnad av bostäder utan även andra åtgärder såsom ombyggnad, reparationer och underhåll samt särskilda förmedlingsåtgärder m. m. Lagen föreslås vidare ge regeringen möjlighet att hämta in vissa uppgifter om kommunernas bostadsförsörjningsplanering. Vidare föreslås lagen innehålla en föreskrift om att kommuner med gemensam bostadsmarknad skall samråda.

Riksdagen föreslås i propositionen anta ett förslag till lag om ändring i den ovannämnda lagen om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande i avsikt att nå den förändring av planeringen som sammanfattas ovan.

Mot lagändringen som sådan har invändningar inte rests i motioner annat än att avslagsyrkandena i moderata samlingspartiets och folkpartiets partimotioner omfattar även det nu behandlade lagförslaget.

Däremot tas i centerpartiets partimotion 100 yrkande 49 upp frågan om motiven för lagändringen. Motionärerna anför att i motiven för lagändringen bör anges att formerna för och innehållet i planeringen är en kommunal angelägenhet. Regeringen bör enligt motionärernas uppfattning inte starta särskilda redovisningsomgångar.

Ett motiv för den nu behandlade lagändringen anges i propositionen vara att slå fast att kommunerna har skyldighet att bedriva bostadsförsörjningsplanering. Syftet med ändringen är att ge ett tydligare uttryck för att skyldigheten bör avse planeringsverksamheten som sådan medan kommunerna bör ha frihet att redovisa resultatet av verksamheten i den form kommunen själv finner lämpligast. I propositionen anför bostadsministern att han anser det rimligt att kommunerna har en aktuell översikt över behovet av olika slag av åtgärder på bostadsförsörjningens område och ett treårigt handlingsprogram som revideras årligen. En särskild redovisning av kommunernas planering för bostadsbeståndets förnyelse föreslås. Utan att närmare ange redovisningens uppläggning och innehåll anger bostadsministern att den bör kunna göras enkel genom att den ges formen av sammanställningar av utdrag ur kommunernas bostadsförsörjningsplanering.

Enligt utskottets uppfattning är det, som bostadsministern framhåller, viktigt att bostadsförsörjningen samordnas med annan kommunal planering. Det måste också anses naturligt att ge kommunerna ett avgörande inflytande på de nu diskuterade planeringsfrågorna mot bakgrund av bl. a. att kommunerna tilldelats grundläggande uppgifter när det gäller bostadspolitik. Det är också viktigt att kommunernas bostadsförbättringsprogram redovisas till berörda organ inte minst mot bakgrund av att en första samlad utvärdering av programmen avses ske redan år 1986. I samband med de överväganden om programmets fortsatta inriktning som då kommer att göras kan det visa sig lämpligt att även överväga utformningen av planeringsformerna. Utskottet finner det inte lämpligt att nu förorda den inriktning av planeringen som föreslås i motion 100 (c) yrkande 49.

Utskottet tillstyrker det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande.

3.5 Standardkrav vid ombyggnad

I propositionen och i motion 85 (s) behandlas frågan om vilka standardkrav som bör gälla vid ändring av byggnader. Även i motion 104 (c) behandlas denna fråga och då främt mot bakgrund av vad i propositionen föreslagits om finansieringen av vissa åtgärder i befintlig bebyggelse.

F. n. gäller följande ombyggnadskrav i byggnadslagstiftningen.

Kraven vid ombyggnad i byggnadsstadgan utgår från de krav som gäller när nya byggnader uppförs. Kraven bestäms av om åtgärderna hänförs till nybyggnad enligt definitionen i 75 § byggnadsstadgan. Till nybyggnad räknas, förutom uppförande av en helt ny byggnad, bl. a. till- eller påbyggnad av en befintlig byggnad, ombyggnad eller någon annan ändring av en byggnads yttre eller inre utförande som är så genomgripande att ändringen kan anses jämförlig med ombyggnad. Hit räknas även inredande av en

byggnad helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det vartill byggnaden förut har varit använd.

Enligt 54 § 1 mom. byggnadsstadgan får inte åtgärder som enligt 75 § samma stadga hänförs till nybyggnad och inte heller vissa andra angivna åtgärder företas utan byggnadsnämndens lov (byggnadslov). I samband med byggnadslovsprövningen prövas bl. a. om de standardkrav som ställs vid ändring av byggnader är uppfyllda.

Den arbetsgrupp som utarbetat förslag till ett bostadsförbättringsprogram förordade att varje ändring av en byggnad bör genomföras på ett varsamt sätt så att byggnadens särdrag och dess byggnadstekniska, kulturhistoriska och miljömässiga värden beaktas. I arbetsgruppens förslag fördes också fram vissa förändringar i reglerna om när undantag från tillgänglighetskravet skulle kunna medges. Förslaget innebär i huvudsak att undantag från tillgänglighetskravet får göras bara i de fall det kan ske med stöd i en områdesplan eller liknande — en plan i vilken finns en samlad bedömning av hur kraven på tillgänglighet skall tillgodoses inom området. En ombyggnad skall dock i dessa fall göras så att den inte hindrar att hiss senare kan installeras.

Enligt bostadsministern har ombyggnadsbestämmelserna i den lagrådsremiss med förslag till en plan- och bygglag (PBL) som nyligen beslutats sin utgångspunkt i arbetsgruppens i sammanfattning ovan redovisade förslag. Lagförslaget anges bl. a. innebära att kommunernas och byggnadsnämndernas möjlighet att låta lämplighets- och skälighetsbedömningar inverka på enskilda ärenden anges på ett mera entydigt sätt.

Vad arbetsgruppen förordat om standardkrav m. m. vid ombyggnad bör enligt bostadsministerns mening präglade inte bara den nya plan- och bygglagen utan inarbetas i byggnadslagstiftningen redan innan plan- och bygglagen träder i kraft. Sålunda bör gälla att ombyggnaderna skall genomföras på ett varsamt sätt, inte bara i fråga om byggnader som anses ha särskilda kulturhistoriska och miljömässiga värden, samt att bedömningarna i det enskilda fallet måste kunna göras med utgångspunkt i vad man vill uppnå för bebyggelsen som helhet inom ett område. Kraven måste också kunna avvägas efter områdets behov. Beträffande kraven på tillgänglighet skall i princip den norm som gäller vid nybyggande gälla även vid ombyggnader. Hänsyn skall dock tas till hur kommun genom områdesbestämmelser ansett att tillgängligheten skall förverkligas inom ett område.

Planverket har fått regeringens uppdrag att före utgången av år 1983 utarbeta förslag till särskilda ombyggnadsregler i anslutning till PBL-förslaget. Reglerna skall utformas så att de går att tillämpa även innan PBL träder i kraft efter ändringar i byggnadslagstiftningen. I propositionen anger bostadsministern att han avser återkomma med förslag till ombyggnadsnorm till regeringen våren 1984 med sikte på att ändringarna skall kunna träda i kraft den 1 januari 1985.

Vad bostadsministern nu förordat om ändringar i byggnadslagstiftningen kräver riksdagens medverkan. Enligt vad utskottet erfarit kommer riksdagen våren 1984 att föreläggas en proposition i frågan.

Som framgått ovan har frågan om utformningen av vissa standardkrav tagits upp i motion 85 (s). Motionären finner det positivt vad i propositionen förordats om ökade krav på tillgänglighet men anser de praktiska konsekvenserna av förslaget tvacksamma. Framför allt finner motionären det betänkligt att tillgänglighetskraven skall kunna eftersättas om en kommun upprättat områdesplan.

Utskottet finner det liksom motionären tillfredsställande att kravet på hur tillgängligheten i samband med ombyggnader skall tillgodoses givits hög prioritet. Utskottet vill betona och stryka under vad i propositionen anförts om att förekomsten av områdesbestämmelser inte innebär att kommun kan medge avsteg från tillgänglighetskravet för enskilda byggnader men väl ange hur kravet skall uppfyllas inom området. Utskottet utgår därvid från att kommunerna, som ju tillagts väsentliga uppgifter när det gäller den fysiska miljöns utformning, kan göra de bedömningar och avvägningar som erfordras så att tillgänglighetskravet tillgodoses i rimlig omfattning och enligt de principer som redovisats i propositionen. Bl. a. genom planverkets kommande förslag torde regeringen komma att erhålla ytterligare underlag för bedömningen av frågan om ombyggnadsreglernas utformning såvitt avser den i motionen behandlade frågan. Riksdagen avses år 1984 komma att föreläggas förslag om ändring i byggnadslagstiftningen. I detta sammanhang kan det finnas anledning att behandla den i motionen aktualiserade frågan. Utskottet finner inte anledning nu föreslå riksdagen göra det i motion 85 (s) begärda uttalandet om tillgänglighetskravets utformning. Vad i motionen förordats om utbildning i tillgänglighetsfrågan behandlar utskottet nedan (avsnitt 3.7).

Även i motion 104 (c) tas upp frågan om ändringar i byggnadslagstiftningen. Motionären anför att de statliga lånen till ny- och ombyggnad gjort det lönsamt att riva gamla bostadshus trots att dessa hus har miljömässiga och kvalitativa värden. I vad motionen rör finansieringsfrågorna behandlar utskottet den nedan (avsnitt 3.6.6). Såvitt gäller vad i motionen anförts om byggnadslagstiftningen bör, även i detta sammanhang, erinras om planverkets kommande förslag till särskilda ombyggnadsregler och till de regler som finns i byggnadslagstiftningen i avsikt att skydda kulturmässiga och miljömässiga värden. Utskottet vill vidare erinra om att i nu gällande byggnadslagstiftning regler finns om att byggnadslov i vissa fall krävs för rivning av byggnad. Även i lagrådsremissen med förslag till PBL har regler tagits in som skall göra det möjligt att i inte ringa omfattning bevara fastigheter med miljömässiga värden.

Utskottet förutsätter även att frågan om utformning för att säkra att äldre bostadshus bevaras i rimlig omfattning kommer att övervägas i regeringens kansli sedan planverkets arbete med de särskilda ombygg-

nadsreglerna avslutats. Riksdagen kan som framgått ovan förväntas föreläggas förslag våren 1984. Ett uttalande enligt vad i motionen 104 (c) förordats bör inte nu göras. Frågan bör bedömas i ett större sammanhang och mot bakgrund av det regeringsförslag om vissa ändringar i byggnadslagstiftningen som utskottet förutsatt kommer att föreläggas riksdagen år 1984. Utskottet förutsätter vidare att regeringen noga följer det praktiska utfallet av lånebestämmelserna så att det, även under år 1984, blir möjligt att i allt väsentligt beakta de ombyggnadsregler som enligt vad i propositionen anförts skall börja gälla 1 januari 1985.

3.6 Finansiering av åtgärder i befintlig bebyggelse

3.6.1 Lån för underhåll m. m. på den oprioriterade kreditmarknaden

I propositionen föreslås att lån för gemensamt underhåll, reparationer och energisparåtgärder tillgodoses på den oprioriterade kreditmarknaden i enlighet med de villkor riksbanken kan ställa.

Med gemensamt underhåll har arbetsgruppen avsett underhåll av gemensamma utrymmen och ytor i och i anslutning till huset. Underhåll av lägenheterna ingår således inte. Med reparationer har avsetts sådana åtgärder som f. n. kan få lån i form av statliga s. k. reparationslån, dvs. åtgärder för att avhjälpa omfattande röt-, mögel-, fukt- eller korrosionsskador eller andra byggnadstekniska brister. Med energibesparande åtgärder avser arbetsgruppen sådana åtgärder för att förbättra energihushållningen i bostäder m. m. för vilka i dag bostadslån kan erhållas.

Som anføres i propositionen kan vissa justeringar behöva göras såvitt gäller kravet på säkerhet för lån på den oprioriterade kreditmarknaden. Riksdagen har förelagts förslag (prop. 1983/84:39) om lagändring så att stadshypoteksföreningarna skall ges möjlighet att som lånesäkerhet godta pantbrev liggande inom 85 % av den intecknade egendomens uppskattningsvärde. F. n. har föreningarna möjlighet att bevilja lån mot inteckningssäkerhet inom 75 % av uppskattningsvärdet. De bostadsfinansierande kreditaktiebolagen uppges i propositionen redan ha rätt att godta inteckningssäkerheter upp till 85 % av uppskattningsvärdet. Propositionen har hänvisats till näringsutskottet som föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogat lagförslag.

Bostadsministern anger i proposition 1983/84:40 bil. 9 att bedömningar gjorts som visar att den föreslagna 85-procentsgränsen tillgodoser kraven på säkerhet i övervägande flertalet fall och att det för övriga fall bör vara möjligt att ställa kompletterande säkerhet i form av kommunal borgen mellan 85 % och 100 % av fastighetens värde. Bostadsministern anser att det kommunala borgensåtagandet bör kunna utgöras av s. k. fyllnadsborgen, dvs. ett kommunalt åtagande att täcka eventuella förluster på lånet i den mån värdet på den pantsatta egendomen inte täcker lånefordran.

Vad i propositionen anförts om lån för underhåll m. m. på den opriori-

terade kreditmarknaden har inte uttryckligen ställts under riksdagens prövning. Förslaget har inte mött invändningar i motioner i annan mån än att yrkanden om avslag på förslaget om att genomföra ett bostadsförbättringsprogram kommit att omfatta även vad nu behandlats. Vad i propositionen redovisats om kreditgivning m. m. har inte givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill emellertid framhålla att olika möjligheter, med bibehållande av krav på lånesäkerhet m. m., tas till vara för att uppnå en så okomplicerad administrativ hantering som möjligt. Enligt utskottets uppfattning bör övervägas hur säkerhetsläget avseende lånen för underhåll m. m. skall bestämmas i ärenden i vilka det redan finns lån enligt någon av de författningar som administreras av bostadsstyrelsen. Det får förutsättas att denna fråga, om så visar sig erforderligt, uppmärksammas och övervägs av delegationen för bostadsfinansiering.

3.6.2 Rängebidrag till underhåll m. m.

I propositionen förordar bostadsministern att räntebidrag i vissa fall skall kunna erhållas i de fall lån till gemensamt underhåll, reparationer och energibesparande åtgärder beviljas.

I propositionen föreslås bl. a. följande.

Räntebidragen avses lämnas utan krav på att den bidragssökande har tagit upp lån för de aktuella åtgärderna. Räntebidragets storlek anses böra baseras på statslåneräntan under bidragets löptid. För att uppnå följsamhet mot räntan på den oprioriterade kreditmarknaden bör ett tillägg få göras till statslåneräntan. Räntebidraget avses minskas enligt en teoretisk amorteringsplan. Räntebidrag till underhåll avses lämnas till underhåll av hissar, gemensamma utrymmen, fönster, fasad, balkonger, tak, m. m. I fråga om energisparande och reparationer avses räntebidrag lämnas för sådana åtgärder för vilka energisparstöd och s. k. reparationslån kan beviljas.

Utskottet, som inte har funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande om vad nu redovisats om räntebidrag avstyrker bifall till avslagsyrkandena i partimotionerna från (m), (c) och (fp).

I motion 154 (vpk) yrkande 8 föreslås riksdagen uttala att boinflytande måste utgöra ett absolut villkor för räntebidrag till underhåll och ombyggnad. Den modell för boendeinflytande som gäller för att i vissa fall erhålla boendemiljöbidrag anses böra tillämpas.

Utskottet hänvisar till vad i propositionen (bil. 9, s. 40) anförts om ett hyresgästinflytande vid planering m. m. av underhållsåtgärderna. Vad i propositionen i detta avsnitt anges har i allt väsentligt samma inriktning som i vissa fall gäller avseende boendeinflytande som förutsättning för att erhålla boendemiljöbidrag. Vad i motion 154 (vpk) yrkande 8 föreslagits är sålunda i inte ringa grad tillgodosett. Utskottet avstyrker motionen i denna del.

3.6.3 Ändrade regler om reparationsavdrag m. m.

De ovan redovisade räntebidragen avseende lån för underhåll m. m. avses kunna utgå även till ägare av konventionellt beskattade hyreshus. I avsikt att ge dessa ägare möjlighet att välja mellan räntebidrag för underhåll m. m. och ett omedelbart skattemässigt avdrag för kostnaderna för reparationer och underhåll föreslås en ändring i kommunalskattelagens 25 § 2 mom.

Skatteutskottet som har avgivit yttrande över propositionen i denna del anser att den i propositionen beskrivna konstruktionen överensstämmer med de principer som genomfördes år 1979 då ett avdragsförbud infördes för reparationer som finansierades med hjälp av vissa statliga stödformer (prop. 1978/79:209, SkU 11). Skatteutskottet tillstyrker den nu föreslagna ändringen av kommunalskattelagen men anser att ordet "erhållits" i lagtexten bör utbytas mot ordet "beviljats".

Bostadsutskottet delar skatteutskottets uppfattning och avstyrker motionerna 86 (fp) yrkande 24, 90 (m) och 100 (c) yrkande 50 samtliga yrkanden i motsvarande delar.

3.6.4 Konsolideringsfond för allmännyttiga bostadsföretag

I propositionen anför bostadsministern att han anser det vara av allmänt intresse att de allmännyttiga bostadsföretagen har tillräcklig soliditet för att bevara sin ekonomiska handlingsfrihet och att dessa bostadsföretags rätt till räntebidrag för underhåll m. m. bör göras beroende av att företaget vid sidan av grundkapitalet inrättar en särskild konsolideringsfond. Senast vid utgången av år 1986 bör fonden uppgå till minst 2 % av det fastighetskapital företaget förvaltar. Riksdagen föreslås godkänna vad i propositionen förordats om konsolideringsfond.

De allmänna avslagsyrkandena i partimotionerna från (m), (c) och (fp) innefattar även avslag på propositionen i denna del. Ett förslag om att riksdagen inte skall godkänna regeringsförslaget i denna del förs fram också i motion 154 (vpk) yrkande 3.

Förslaget i propositionen är i allt väsentligt detsamma som det förslag som fanns i betänkandet Bättre bostäder (Ds Bo 1983:2). Detta betänkande har som frångått ovan, remissbehandlats. Av remissinstanserna är bl. a. Svenska kommunförbundet, Byggnadsarbetareförbundet och de allmännyttiga bostadsföretagens riksorganisation SABO positiva till förslaget om konsolideringsfond.

Även enligt utskottets mening finns anledning att vidta åtgärder som stärker de allmännyttiga bostadsföretagens soliditet och som därmed bidrar till att bevara deras ekonomiska handlingsfrihet. Utskottet anser liksom bostadsministern och vissa av remissinstanserna att ett krav på konsolideringsfond av den utformning och omfattning som förslaget givits i propositionen bör ställas som förutsättning för räntebidrag.

Även om denna förutsättning inte är uppfylld finns — om frågan ses i ett större sammanhang — motiv för en konsolideringsfond enligt förslaget i propositionen. Det finns emellertid inte anledning för utskottet att nu behandla denna fråga utifrån andra utgångspunkter än de som väglett förslaget i motionen.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i propositionen och avstyrker motionerna 86 (fp) yrkande 24, 90 (m), 100 (c) yrkande 45 samtliga motioner i motsvarande delar samt motion 154 (vpk) yrkande 3.

3.6.5 Energibidrag m. m.

Utskottet har ovan (avsnitten 3.6.1 och 3.6.2) redovisat och tillstyrkt regeringens förslag om finansiering av energisparåtgärder och om räntebidrag för sådana åtgärder. Det av utskottet tillstyrkta förslaget om räntebidrag innebär att bidragen till energisparåtgärder minskar något under de första åren av bidragstiden jämfört med dagens system. För att balansera denna minskning föreslås ett system med riktade energibidrag.

I propositionen föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att närmare bestämma om för vilka ändamål och med vilka belopp som energibidrag skall lämnas. Den upplysningen lämnar dock bostadsministern att han ämnar föreslå regeringen en utförmning av bidragsgivningen som innebär att bidrag skall kunna lämnas med belopp som i medeltal svarar mot 20 % av den godkända kostnaden för de energisparåtgärder — utom tillförelåtgärder — till vilka räntebidrag kan lämnas. Denna inriktning anges med vissa antaganden innebära en total årlig ram för bidragsgivningen om 150 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1984/85 — 1986/87.

Vidare föreslås riksdagen godkänna vad i propositionen förordats om delegering av beslutanderätten i vissa bidragsfrågor till kommunerna.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen förordats. Inte heller har utskottet funnit anledning till särskilt uttalande såvitt avser vad i propositionen anförts om möjligheten att kombinera den nu föreslagna bidragsgivningen med det nuvarande temporära bidraget eller vad som anförts om beslutsdelegering m. m.

I den till näringsutskottet hänvisade propositionen 1983/84:62 läggs fram förslag om investeringar på energiområdet. I denna proposition föreslås ett investeringsprogram för år 1984. Programmet omfattar stöd till vissa tillförelåtgärder bl. a. till värmepumpar i vissa fall, till solvärmeanläggningar samt till anläggningar för elvärme. Bostadsutskottet har i ett yttrande (BoU 1983/84:1 y) till näringsutskottet behandlat investeringsprogrammets utformning i vad det avser frågor beträffande energisparåtgärder i bostäder m. m.

Vad i detta avsnitt anförts innebär sammanfattningsvis sålunda att utskottet tillstyrker vad i propositionen (prop. 40, bil. 9) under 3 och 4 i

hemställan föreslagits. Motionerna 86 (fp) yrkande 24, 90 (m) och 100 (c) yrkande 45 avstyrks i motsvarande delar.

Utskottet vill understryka vikten av vad bostadsministern anfört (bil. 9 s. 47) om behovet av samordning beträffande olika stödsystem avseende investeringar inom energiområdet.

3.6.6 Bostadslån för ombyggnad m. m.

Bostadslån för ombyggnad föreslås i framtiden — med vissa undantag — inte kunna utgå för ombyggnad av bostäder som är 30 år eller yngre. Avsikten med förslaget är att en gräns skall dras mellan å ena sidan det föreslagna finansieringsstödet till underhåll, reparationer och energisparande och å andra sidan bostadslån för ombyggnad med tillhörande räntebidrag. De båda finansieringsformerna skall enligt förslaget i propositionen inte kunna kombineras.

Med anledning av vad i propositionen nu förordats vill utskottet som sin mening framhålla att det med bibehållande av nuvarande ordning beträffande belåning av underhåll bör vara möjligt att kombinera de båda finansieringsformerna. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet, som tillstyrker vad i propositionen i denna del i övrigt förordats, vill i detta sammanhang instämma med vad i motion 104 (c) anförs om det positiva i att lån nu skall kunna lämnas för grundförstärkningsåtgärder även i det fall åtgärderna utförs utan samband med andra ombyggnadsåtgärder. Som också motionären anför bör detta förslag innebära att det kommer att finnas större möjligheter än f. n. att bevara vissa bostadshus. Hur detta bevarandeintresse närmare skall konkretiseras ligger i inte ringa grad inom ramen för kommunernas befattning med den fysiska miljöns utformning. Denna fråga har utskottet behandlat ovan (avsnitt 3.5).

Motion 104 (c) får anses tillgodosedd i inte ringa omfattning såvitt nu är i fråga. Utskottet avstyrker bifall till densamma.

I motion 115 (s) begärs ett riksdagens uttalande om att rörelsefolkhögskolornas elev- och personalbostäder skall omfattas av de förslag om finansiellt stöd som behandlas i proposition 1983/84:40 bil. 9.

Vad i motionen anförs om att vissa bostäder skall omfattas av stöd är tillgodosett genom att åtgärder vilka f. n. kan erhålla statliga lån och bidrag enligt de låne- och bidragsformer som föreslås ändrade i propositionen kommer att omfattas även av det stödsystem som utskottet behandlat ovan. Det i motionen begärda uttalandet är sålunda inte erforderligt.

I motion 154 (vpk) yrkande 9 hemställs att bostadsförbättringsprogrammet tillförs en regel om att minst en procent av kostnaderna inom programmet skall gå till konstnärlig utsmyckning.

Enligt förordningen (1978:384) om beräkning av låneunderlag och pantvärde för bostadslån BLP, (10 § första stycket) får i fråga om flerfamiljshus och vissa småhus ett tillägg till låneunderlaget vid ny- och ombyggnad göras för skäligen kostnad för konstnärlig utsmyckning eller gestaltning med högst 10 kr. per m² våningsyta. Vidare kan boendemiljöbidrag lämnas för konstnärlig utsmyckning eller gestaltning.

Utskottet är inte nu berett att förordna ändring av gällande regler. Motionen avstyrks.

3.6.7 Tilläggsån för vissa åtgärder

Förutom ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och åtgärder mot radon, dvs. ändamål som, f. n. finansieras med tilläggsån eller motsvarande föreslås i propositionen att följande typer av åtgärder skall omfattas av ett tilläggslånesystem. Åtgärder för att avhjälpa byggfel och byggsador (t. ex. mer omfattande röt-, mögel-, fukt- eller korrosionsskador) på bostadshus som är yngre än 30 år. Åtgärder som medför ändrad lägenhetssammansättning i flerbostadshus som är yngre än 30 år, under förutsättning att kostnaderna för outhyrda lägenheter i huset är betydande och kan förmodas bestå under en längre tid. Som ytterligare förutsättning skall gälla att ändringen kan antas minska dessa kostnader. Åtgärder i syfte att förstärka grunden på kulturhistoriskt värdefulla bostadshus eller bostadshus som ingår i en kulturhistoriskt värdefull miljö. Riksdagen föreslås godkänna vad i regeringsprotokollet förordats om tilläggsångivningen.

Beträffande långivningens omfattning förordas i propositionen att långivningen avseende åtgärder mot radon inte bör begränsas av någon ram. Tilläggsån för övriga nu angivna låneändamål föreslås däremot rambegränsas. En ram om 60 milj. kr. föreslås för år 1984 och preliminärt till samma belopp för år 1985 avseende beslut om lån till de åtgärdstyper som inte avser ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse.

Ett riksdagens bemyndigande begärs att vidga ramen för år 1984 om det behövs av sysselsättningsskäl.

I motion 100 (c) yrkande 46 föreslås att tilläggsån inte skall beviljas för ändrad lägenhetssammansättning och att ramen därför bör reduceras med 10 milj. kr.

Det finns enligt utskottets uppfattning skäl att tilläggsån ges även för åtgärder som medför ändrad lägenhetssammansättning. Även om det i skilda sammanhang visat sig att resultatet av genomförda lägenhetsförändringar inte alltid motsvarat förväntningarna finns inte tillräckliga skäl att nu avstå från att ställa medel till förfogande.

Utskottet vill erinra om att åt bostadskommittén uppdragits att överväga de bostadspolitiska målen bl. a. vad avser utrymmesstandarden. Ytterligare material som belyser den nu behandlade frågan kan sålunda väntas och

en omprövning av tilläggslångivningen såvitt nu är i fråga kan därvid övervägas. Det finns emellertid inte tillräckliga skäl att i avvaktan bl. a. på bostadskommitténs förslag nu göra en annan bedömning i frågan än den som gjorts i propositionen. Utskottet avstyrker med det anförda motion 100 (c) yrkande 46 i motsvarande del.

Vad beträffar administrationen av tilläggslånen i vad avser reglerna för omprövning av ränte- och amorteringsfriheten vill utskottet understryka att regeringen och bostadsverket noga bör följa utvecklingen och, om så visar sig motiverat, ompröva den ordning som förordas i propositionen.

Vad i övrigt anförts om tilläggslångivningen har inte givit utskottet anledning till erinran.

3.6.8 Statsbidrag för installation av hissar m. m.

Bostadsministern ansluter sig i propositionen till ett förslag från arbetsgruppen om ett tillfälligt statligt bidrag för tillgänglighetsskapande åtgärder. Stödet föreslås utformas enligt följande.

Bidrag bör i första hand lämnas till installationer av hissar och andra lyftanordningar och i andra hand för andra tillgänglighetsskapande åtgärder i eller i omedelbar anslutning till bostadshus. Prioritet bör ges åt kommuner som har upprättat planer för tillgängligheten.

Bidrag bör lämnas främst för installationer i trevåningshus. I speciella fall bör stöd kunna ges till installationer även i fyra våningshus.

Bidrag bör lämnas bara under förutsättning att kommunen bidrar med minst 20 % av den kostnad för åtgärden som kommunen uppger i sin ansökan.

Bidrag bör lämnas med ett belopp som motsvarar högst 30 % av den uppgivna kostnaden.

I motion 154 (vpk) anförs att bidragen till hissinstallation m. m. i sin helhet bör betalas av staten efter en kommunal bedömning. Ett statsbidrag med upp till 50 % föreslås.

Yrkandena i partimotionerna (m) och (fp) om avslag på förslaget om ett bostadsförbättringsprogram omfattar även förslaget i propositionen om statsbidrag för hissinstallation.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen; ett förslag som tillstyrks även i motion 100 (c) yrkande 46 i motsvarande del. Utskottet avstyrker förslaget i motionerna 86 (fp) och 90 (m) om avslag på propositionen i nu behandlad del. Utskottet avstyrker även motion 154 (vpk) yrkande 4 om att det statliga bidraget skall utgå med 50 % av den godkända kostnaden.

3.6.9 Ikraftträdande m. m.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen.

3.6.10 Ändrade regler för boendemiljöbidrag

Statligt bidrag till förbättring av boendemiljön kan lämnas för åtgärder i flerfamiljshus eller dess närmaste omgivningar om det eller de hus som berörs av åtgärden har färdigställts före år 1975 och om åtgärder behövs på grund av de sociala förhållandena i området eller avser ett bostadsområde där det finns betydande svårigheter att få avsättning för lägenheterna.

Tillämpningsområdet vidgades temporärt så att boendemiljöbidrag kunde lämnas för alla hyreshus om ansökan lämnades in under perioden den 9 november 1982—30 juni 1983.

Sedan den 1 juli 1983 kan bidrag under vissa förutsättningar lämnas avseende områden med hyresrätt utan förbehåll att sociala problem eller problem med tomma lägenheter skall föreligga. Som förutsättning för bidrag enligt vad i detta stycke redovisats gäller bl. a. ytterligare följande. För det eller de hus som berörs av åtgärden skall finnas förvaltningspersonal på platsen med befogenhet att självständigt företräda husägaren i tekniska och ekonomiska frågor som rör den löpande förvaltningen. Mellan husägaren och organisation av hyresgäster skall avtal ha träffats om hyresgästinflytandet för de boende i huset i frågor rörande planering och utformning av åtgärderna samt den tekniska och ekonomiska förvaltningen i övrigt. Boendemiljöbidrag lämnas med 75 % av godkänd kostnad dock högst med 4 500 kr. per berörd lägenhet. Bostadslån och räntebidrag kan lämnas för de bidragsgrundande kostnader som inte täcks av bidraget.

I propositionen anför bostadsministern att det både från miljösynpunkt och från sysselsättningssynpunkt är angeläget att utforma stödet till förbättring av boendemiljön så att det finns en aktuell reserv av sådana boendemiljöprojekt som inte omfattas av det reguljära stödet och som kan påbörjas med kort varsel. För sådana projekt förordas i propositionen att det skall vara möjligt att av sysselsättningsskäl vidga ramen för boendemiljöbidrag. Denna ramvidgning avses sålunda inte gälla bidrag som kan utgå enligt nu gällande regler.

De i propositionen förordade bidragen bör kunna sökas för alla hyres- och bostadsrättshus. Bidrag föreslås kunna lämnas med 50 % av godkänd kostnad dock högst 3 000 kr./lägenhet. För att projektreserven skall vara aktuell anses bidragsansökan böra förnyas efter ett år.

I motionerna 100 (c) yrkande 47 och 154 (vpk) yrkande 5 föreslås riksdagen avslå det nu refererade förslaget.

Yrkandet om avslag på förslaget i propositionen om ett bostadsförbättringsprogram som förts fram i partimotioner (m) och (fp) omfattar även vad i propositionen föreslagits om boendemiljöbidrag.

Även enligt utskottets uppfattning finns, från de utgångspunkter bostadsutskottet närmast har att beakta skäl att inom bidragsgivningens ram ge den sysselsättningspolitiska aspekten viss tyngd. Enligt utskottets mening bör denna aspekt kunna tillgodoses redan inom det regelsystem som

f. n. gäller för boendemiljöbidrag. Det finns sålunda skäl för riksdagen att medverka till att möjligheter ges att vidga boendemiljöramen om det behövs av sysselsättnings-skäl t. ex. enligt den modell som sedan flera år tillämpats avseende stöd till allmänna samlingslokaler. En ordning med en projektreserv bör således inte införas.

Vad utskottet nu med anledning av vad i propositionen och i motionerna 100 (c) yrkande 47 och 154 (vpk) yrkande 5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 86 (fp) och 90 (m) avstyrks i motsvarande delar.

3.6.11 Ändrade regler om bokföring av lån för underhåll m. m.

Vad i propositionen förordats om ändring i lagen (1972:175) med bestämmelser om bokföring av vissa bostadslån m. m. tillstyrks på i propositionen angivna grunder. Motionerna 86 (fp) yrkande 24, 90 (m) och 100 (c) yrkande 50 om avslag på förslaget till lagändring avstyrks sålunda.

3.7 Information och utbildning m. m.

Med anledning av vad i motion 85 (s) anförts om utbildning i tillgänglighetsfrågor vill utskottet anföra följande. Motionären finner det väsentligt att utbildningen innehåller en kombination av varsamhet och tillgänglighet. Utskottet erinrar om att arbetsmarknadsstyrelsen enligt uppgift utarbetat kursplaner för kompletteringsutbildning av yrkesarbetare och tekniker med inriktning på reparation, underhåll och ombyggnad. Styrelsen uppger sig ha hög beredskap för att vid behov utveckla kursutbudet.

Utskottet förutsätter att även den i motion 85 (s) aktualiserade frågan kommer att uppmärksammas utan någon riksdagens begäran därom och att regeringen om så visar sig erforderligt tar initiativ för att uppnå en adekvat utbildning. Med det anförda avstyrks motionen såvitt nu är i fråga.

Vad i propositionen redovisats om information och utbildning samt om uppföljning och utveckling av bostadsförbättringsverksamheten har inte givit utskottet anledning till erinran.

3.8 Ram- och anslagsfrågor m. m.

I propositionen föreslås att 12,5 milj. kr. anvisas och förs upp på statsbudgeten under ett nytt reservationsanslag benämnt Särskild information och utbildning m. m. Från anslaget skall bestridas kostnaderna dels för den information och utbildning, dels för den uppföljningsverksamhet m. m. som behandlas i propositionen.

I motion 100 (c) yrkande 48 yrkas avslag på förslaget om medelsanvisning såvitt nu är i fråga. Motionärerna motiverar sitt yrkande med att de anser att regeringens förslag om speciella program och låneformer inte bör genomföras.

Utskottet har ovan (avsnitt 3.7) tillstyrkt regeringens förslag om vissa informations- och utbildningsinsatser m. m. varför utskottet tillstyrker även den medelsanvisning som nu behandlas och avstyrker motion 100 (c) yrkande 48. Anslaget bör föras upp under elfte huvudtiteln.

Vad i övrigt i propositionen föreslagits om ramar och anslag tillstyrks.

3.9 Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *reformering av bostadspolitiken* att riksdagen avslår motion 1983/84:100 yrkande 53,
2. beträffande *bostadsförbättringsprogrammens allmänna inriktning och omfattning* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
3. beträffande *utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 7 och motion 1983/84:154 yrkande 1,
4. beträffande *beredningen av ett bostadsbyggnadsprogram* att riksdagen avslår motion 1983/84:86 yrkande 25,
5. beträffande *behovet av planering av förnyelseåtgärderna* att riksdagen avslår motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:90 i motsvarande del,
6. beträffande *viss översyn av bostadssaneringslagen m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:154 yrkande 10,
7. beträffande *bostadsförsörjningslagen* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 49 antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m.,
8. beträffande *utformningen av ett tillgänglighetskrav* att riksdagen avslår motion 1983/84:85 i motsvarande del,
9. beträffande *utformning av vissa ombyggnadsregler* att riksdagen avslår motion 1983/84:104 i motsvarande del,
10. beträffande *räntebidrag till underhåll, reparationer och energibesparande åtgärder i bostadshus* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
11. beträffande *viss förutsättning för räntebidrag* att riksdagen avslår motion 1983/84:154 yrkande 8,

12. beträffande *kommunalskattelagen* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 50 i motsvarande del antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) med den ändring att ordet "erhållits" utbyts mot ordet "beviljats",
13. beträffande *konsolideringsfond* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del, motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del samt motion 1983/84:154 yrkande 3 godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
14. beträffande *riktade energibidrag m. m. och delegering av beslutanderätten i vissa frågor* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del, motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
15. beträffande *kombination av vissa låneformer* att riksdagen med anledning av vad regeringen uttalat som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
16. beträffande *ändring i grunderna för bostadslån för ombyggnad* såvitt frågan inte behandlats under 15 ovan att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:104 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
17. beträffande *viss omfattning av långivningen till ombyggnader* att riksdagen avslår motion 1983/84:115,
18. beträffande *konstnärlig utsmyckning* att riksdagen avslår motion 1983/84:154 yrkande 9,
19. beträffande *tillägglån för vissa åtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
20. beträffande *belopp för tillägglån som avser byggsador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del medger att sådana lån får beviljas sammanlagt intill ett belopp av 60 000 000 kr. under år 1984 och preliminärt med samma belopp under år 1985,
21. beträffande *överskridande av viss ram* att riksdagen med bifall till regeringens förslag medger att den under 20 angivna ramen

- för år 1984 får överskridas om det behövs av sysselsättnings-skäl,
22. beträffande *bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del samt med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del och motion 1983/84:154 yrkande 4 godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
 23. beträffande *ram för bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag medger att bidrag får beviljas inom en ram av 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1984—1986 samt att eventuellt outnyttjad del av ramen för år 1984 och år 1985 får utnyttjas under följande år,
 24. beträffande *ikraftträdande m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,
 25. beträffande *ändrade regler för boendemiljöbidrag* att riksdagen med anledning av regeringens förslag, motion 1983/84:100 yrkande 47 och motion 1983/84:154 yrkande 5 samt med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:90 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 26. beträffande *lagen om bokföring av bostadslån* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 50 i motsvarande del antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1972:175) med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.,
 27. beträffande *utbildning i tillgänglighetsfrågor* att riksdagen avslår motion 1983/84:85 i motsvarande del,
 28. beträffande *utbetalning av tilläggs-lån* att riksdagen med bifall till regeringens förslag medger att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 6. Tilläggs-lån till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse får disponeras för utbetalning av lån enligt 19 under budgetåret 1983/84,
 29. beträffande *utbetalning av bidrag för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag medger att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 8. Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. får disponeras för utbetalningar av bidrag enligt 22,

30. beträffande *disposition av visst anslag till information m. m.* att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 16. Information och utbildning m. m. i energifrågor får användas enligt vad i regeringsprotokollet förordats,
31. beträffande *disposition av visst anslag till energibesparande åtgärder* att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner att det på statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln upptagna anslaget B 17. Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. får användas enligt vad i regeringsprotokollet förordats,
32. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 48 till *Särskild information och utbildning m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 12 500 000 kr.

Stockholm den 1 december 1983

På bostadsutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jädestig (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Rune Evensson (s), Nils Nordh (s) och Lars Andersson (s).

Reservationer

1. Reformering av bostadspolitiken

Kjell A. Mattsson (c) och Birgitta Hambraeus (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 4 börjar "I två" och på s. 6 slutar "begärda uttalandet" bort lyda:

Det finns anledning för utskottet att inledningsvis ta upp vad i centerpartiets partimotion — motion 100 — anförs om de principer som bör ligga till grund för en reformering av bostadspolitiken. Motionärerna anför bl. a. följande.

- Generella subventioner för ny- och ombyggnadsverksamheten avvecklas genom ett nytt lånesystem
- Lånesystemet skall omfördela räntekostnaderna över tiden så att räntan det första året är samma som nu, dvs. 3,0 resp. 5,5 % för hyres- och bostadsrätt resp. äganderätt

- Likartade kostnader oavsett besittningsform uppnås genom låne- eller skattesystemet
- Upplåningen för bostadsinvesteringar skall ske helt på kapitalmarknaden och således inte belasta statens budget
- Statens låneförvaltning bör rationaliseras bl. a. genom att erbjuda "rabatt" vid förtida inlösen av mindre lån, vilket minskar såväl statens upplåningsbehov som statens och den enskildes förvaltningskostnader
- Stöd till speciella ändamål, som staten vill främja — typ energibesparingar — bör ges genom speciella lån eller bidrag
- Lån för underhåll och reparation kan ingå i systemet. Lånen bör däremot inte vara förbundna med bidrag men kan vara i behov av statlig garanti och kommunal borgen
- Människor skall stimuleras till sparande, som kan användas i bostadsfinansieringen. Detta kan ske genom de "privata investeringskonton" som vi i annan motion föreslagit. Utformningen bör ges sådan form att alla kan delta och att det kommer samtliga besittningsformer till godo
- Ett starkare personligt inflytande och ansvar — i kooperativ form genom bostadsrättsföreningar — bör stimuleras dels så att nyproduktionen i stort blir i bostads- eller äganderättsform, dels att sådana ändringar och stimulansåtgärder vidtas att övergång från hyresrätt till bostadsrätt ökar
- Myndigheternas styrning och reglering av byggandet bör minska
- Bostadslåneärenden bör i större utsträckning handläggas och beslutas på kommunal nivå
- Bostadsbidraget till barnfamiljerna kan behöva ökas vid ändrad finansiering
- Sparande i egen bostad skall inte motarbetas genom avgifter avsedda för omfördelning inom bostadsbeståndet.

Riksdagen föreslås uttala, yrkande 53, att reformeringen av bostadspolitiken bör ske enligt de ovan angivna riktlinjerna

Riksdagen har tidigare i skilda sammanhang uttalat sig för en förändring av bostadspolitiken i enlighet med vad i motionen anförts. Det gäller bl. a. frågan om ett kostnadsneutralt låne- och skattesystem, om att upplåning av investering för bostäder bör ske utanför statsbudgeten, om rationalisering av statens bostadslåneförvaltning genom "rabatterning", de generella subventionernas roll i bostadsfinansieringssystem.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen genom att göra det begärda uttalandet ställa sig bakom vad i motionen anförts om den principiella utformningen av bostadspolitiken.

dels utskottet under I bort hemställa

1. beträffande *reformering av bostadspolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 53 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Bostadsförbättringsprogrammens allmänna inriktning och omfattning

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 4 börjar "I två" och på s. 5 slutar "i motionen" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 6 som börjar "Utskottet har" och på s. 7 slutar "av programmet" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Vad i" och på s. 9 slutar "i fråga" bort lyda:

Innan utskottet tar ställning till de i propositionen framlagda förslagen om ett bostadsförbättringsprogram finns anledning att något beröra vad i propositionen och i vissa motioner anförts om bostadspolitiken och den bostadspolitiska målsättningen.

Det kan med fog hävdas att det i Sverige troligen inte finns någon sektor som är så styrd och reglerad som bostadssektorn. Detta har inneburit att valfriheten på bostadsmarknaden satts åsido och att människors efterfrågan på bostäder inte fått göra sig gällande. Detta har i sin tur inneburit en snabb kostnadsstegring, ett stort och växande överskott på vissa typer av lägenheter medan brist uppstått på andra typer.

Under en följd av år har bostadspolitiken formats med utgångspunkt i idéer om bostaden som en social rättighet. Vad som menas därmed har inte preciserats av regeringspartiet.

Inte minst de senaste årens utveckling på bostadsmarknaden har klart visat att en annorlunda målsättning för bostadspolitiken är nödvändig. I motioner (m) har tidigare vid flera tillfällen betonats vikten av att individen och familjen själv får välja bostad efter egna önskemål och förutsättningar. Det är vidare betydelsefullt att rörligheten på bostadsmarknaden ökar. I dag försvårar förekomsten av olika förbud och regleringar byte av bostad. Det finns grundad anledning hävda att människor eljest ofta skulle byta bostad efter familjesituation. En reell valfrihet förutsätter att de boende får större möjligheter att förverkliga sina önskemål. Om en sådan målsättning skall kunna förverkligas måste ett betydligt större utrymme för prisbildning och marknadskrafter än vad som gäller i dag finnas.

Stat och kommun har dock ett ansvar för att även hushåll med låg inkomst eller stor försörjningsbörda har möjlighet till en god bostadsstandard.

Som också anføres i motion 90 (m) förutsätter en fungerande bostadsmarknad en reell valfrihet inom bostadssektorn. Människors efterfrågan måste få styra bostadsproduktionen. En verklig valfrihet innebär också att människor skall ha möjligheter att välja mellan olika upplåtelseformer såsom hyreslägenheter, bostadsrättslägenheter och ägandelägenheter.

I sammanhanget bör strykas under att förbättrade möjligheter att äga sin bostad inte bara innebär större valfrihet utan även ger familjer med hygg-

liga inkomster men utan egna kapitaltillgångar förutsättningar att förvärva ett småhus eller en s. k. ägarlägenhet. Detta innebär inte att hyresformen skall försvinna men att denna upplåtelseform i första hand bör begränsas till de fall där den boende finner det motiverat att betala de högre kostnader denna boendeform inte sällan innebär.

Vad i propositionen anförts (prop. 1983/84:40 bil. 9) bl. a. om ytterligare regleringar, ökade krav på planering, nya subventioner och ökade skatter står i stark kontrast till den bostadspolitik som kommer till uttryck i motion 90 (m) och som alltså innebär att de boendes önskemål skall vara utgångspunkt för bostadspolitikens utformning.

Beträffande bostadsproduktionen är en fri konkurrens på lika villkor en förutsättning för en sund och effektiv bostadsmarknad. De skillnader som finns mellan olika bostadsföretag, inte minst vad gäller låneregler och skatteregler, motverkar den konkurrens som enligt utskottets uppfattning måste vägleda utvecklingen på det bostadspolitiska området till förmån för de boende och för dem som inträder på bostadsmarknaden.

Förutsättningarna för en framgångsrik bostadspolitik enligt vad nu förordats kräver bl. a. ett ändrat skattesystem utan inslag av hyreshusavgift eller fastighetsskatt, på sikt avveckling av de generella bostadssubventionerna, avveckling av detaljregleringen avseende lånebyråkrati och byggnormer samt minskad kommunal planhushållning. Det finns enligt utskottets uppfattning inte anledning att nu utveckla och överväga behovet av en ny bostadspolitik enligt de riktlinjer som nu angivits. Utskottet torde återkomma till dessa frågor bl. a. vid sin behandling av vissa förslag i den budgetproposition som avlämnas i januari 1984.

Mot bakgrund av det ovan anförda finns enligt utskottets uppfattning inte anledning att i detalj granska vad i den nu aktuella propositionen anförts och föreslagits om ett bostadsförbättringsprogram.

dels utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:90 i motsvarande del, med anledning av motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag godkänner vad i utskottet anført,

3. *Bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning*

Kjell A. Mattsson (c) och Birgitta Hambræus (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 6 börjar "Utskottet har" och på s. 7 slutar "av programmet" och,

dels den del av utskottets betänkande som på s. 8 börjar "Vad i" och på s. 9 slutar "i fråga" bort lyda:

Utskottet instämmer med vad i propositionen anförts om vikten av att olika åtgärder vidtas för att vårda det stora bostadsbestånd vi har i Sverige. Utskottet kan emellertid inte dela regeringens syn på hur denna uppgift skall lösas. Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motion 100 (c). Utskottet kan inte dela uppfattningen i propositionen om att det nu måste upprättas speciella kommunala program för förnyelsen och underhållet. Utskottet anser det vara en löpande planeringsuppgift som kan läggas upp olika i olika kommuner och som inte bör pressas in i en speciell planeringsform eller hänföras till speciella redovisningstillfällen. Kommunernas personal bör inte sysselsättas med dessa speciella program och redovisningar utan i stället tjänstgöra som det upplysnings- och serviceorgan till fastighetsägarna och hyresgästerna som kommunerna bör vara. Utskottet behandlar frågan ytterligare nedan i anslutning till förslaget om ändring i bostadsförsörjningslagen.

Det är också viktigt att understryka att ansvaret för fastigheternas underhåll i första hand faktiskt är fastighetsägarnas. Hyresgästerna har också en mycket viktig roll och många bra synpunkter på hur underhåll och ombyggnad skall ske. Inte minst viktigt är att ta hänsyn till att många hyresgäster vill ha en fortlöpande och varsam upprustning av bostaden medan nuvarande lånesystem tyvärr har stimulerat till onödigt omfattande ombyggnader — ibland i direkt strid mot de boendes önskemål.

dels utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del, med anledning av motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:90 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag godkänner vad utskottet anført,

4. *Bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning*

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 4 börjar "I två" och på s. 5 slutar "i motionen" och,

dels den del av utskottets betänkande som på s. 6 börjar "Utskottet har" och på s. 7 slutar "av programmet" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 8 som börjar "Vad i" och på s. 9 slutar "i fråga" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 9 som börjar "I detta" och slutar "yrkande 25" bort lyda:

I propositionen betonas vikten av att ett bostadsförbättringsprogram nu planeras och genomförs så att bristerna i våra bostäder avhjälpas. Ett genomförande av programmet anges innebära en stor ökning av sysselsättningen.

Mot bakgrund av det anförda kan det förtjäna erinras om att ombyggnadssektorn under slutet av 1970-talet expanderade kraftigt. Sålunda ökade ombyggnadsinvesteringarna mätt i 1975 års priser från ca 1,8 miljarder kronor år 1976 till över 4 miljarder kronor 1982. Under samma period har investeringarna i underhåll och reparationer ökat med 2 miljarder kronor.

Vidare bör erinras om att den sysselsättningsökning som bostadsförbättringsprogrammet beräknas ge upphov till delvis redan förverkligats genom de ökade investeringarna i ombyggnader, underhåll och reparationer.

Tyvärr måste utskottet konstatera att de kvantitativa aspekterna vid utformningen av bostadsförbättringsprogrammet satts i förgrunden på bekostnad av kvalitetsaspekten.

Som framhålls i folkpartiets partimotion 86 har regeringens program tillkommit i stor hast. Det är föga genomtänkt. En arbetsgrupp inom bostadsdepartementet således utan parlamentariskt inslag har utarbetat underlag för regeringens förslag. Som också anförts i motionen hade regeringarna under perioden 1976—1982 en annan och mera ambitiös utgångspunkt för stadsförnyelsearbetet. Utskottet vill erinra om att dåvarande bostadsministern tillsatte stadsförnyelsekommittén som arbetade med parlamentariskt inslag och som i början av 1980-talet avgav två betänkanden. Kommittén entledigades av den nuvarande regeringen.

Utskottet, som har funnit det lämpligt och motiverat att erinra om arbetets bedrivande måste konstatera att den nuvarande regeringens intresse för stadsförnyelsefrågorna inte tycks vara särskilt stort. Utskottet vill vidare sätta i fråga den uppläggning som programmet fått. Enligt utskottets uppfattning har miljöaspekterna fått stå tillbaks för planeringsambitionerna. En bättre utgångspunkt för ett bostadsförbättringsprogram är enligt utskottets uppfattning att låta programmet utgå från de boendes önskemål om hur förnyelsearbetet bör planeras och genomföras. Enligt utskottets uppfattning har regeringen i alltför hög grad lagt upp programmet utifrån ett normtänkande. En framgångsrik bostadspolitik måste utgå från de boendes önskemål och från deras ansvar för boendet. Bostadsprogrammet får inte utformas så att ingångna avtal om boendeinflytande måste sägas upp. Det i propositionen förordade programmet kan innebära att så blir fallet.

Utskottet kan sålunda inte dela regeringens uppfattning om att ytterligare planering och reglering är den väg som bör väljas för att nå en ökad ombyggnads- och reparationsverksamhet. Tvärtom finns det goda motiv att genomföra en minskad statlig styrning av bostadsbyggnadsmarknaden. I propositionen förordas i stället ytterligare planering avseende bostadsförsörjningen. Sålunda anges att kommunerna bör ha en aktuell översikt av olika åtgärder på bostadsförsörjningens område och ett treårigt handlingsprogram som skall revideras årligen. Bostadsstyrelsen avses vidare få i uppdrag att tillsammans med vissa andra myndigheter göra en samlad översyn av formerna för utbytet mellan stat och kommun om bostadsbe-

ståndet och dess förändringar. Bostadsmarknaden som måste anses vara en av de mest genomreglerade sektorerna har alltså att se fram emot ytterligare administrativa åtgärder som syftar till en ökad planering.

Utskottets uppfattning är sålunda att ett bättre underlag för att ta ställning till ett bostadsförbättringsprogram måste utarbetas. Som framhålls i folkpartiets partimotion 86 måste en bättre samordning mellan nybyggnads- och bostadsförbättringsverksamheten skapas. Det nu föreslagna bostadsförbättringsprogrammet bör inte genomföras. Utskottet förordar däremot att stadsförnyelsefrågorna behandlas i anslutning till bostadskommitténs arbete avseende om en översyn av bostadspolitikerna. Enligt sina direktiv har denna kommitté som är parlamentariskt sammansatt, bl. a. att göra en översyn av de ekonomiska förutsättningarna vid bostadsförnyelse utifrån vissa närmare angivna utgångspunkter. Kommittén bör enligt sina direktiv redovisa sina förslag senast under första halvåret 1984. Det finns därför enligt utskottets uppfattning goda skäl för regeringen att avvakta kommitténs förslag och remissbehandlingen därav och därefter presentera ett mera genomarbetat förslag för riksdagen till hur ett bostadsförbättringsprogram bör utformas. Vad nu anförts om utformning av ett nytt förslag m. m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 2 och 4 bort hemställa

2. beträffande *bostadsförbättringsprogrammets allmänna inriktning och omfattning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, med anledning av motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del och med avslag på regeringens förslag godkänner vad utskottet anfört,
4. beträffande *beredningen av ett bostadsbyggnadsprogram* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. *Utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet*

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 9 som börjar "Inte heller" och slutar "ytterligare åtgärd" bort lyda:

Som framgått av det ovan anförda har sysselsättningsaspekten betonats när det gäller att genomföra ett bostadsförbättringsprogram. Utskottet, som delar vad i propositionen anförts om vikten av en ökad sysselsättning, finner det viktigt att ytterligare åtgärder vidtas för att intensifiera kampen mot arbetslösheten. I betänkandet BoU 1983/84:7 har utskottet tillstyrkt regeringens förslag till sysselsättningsskapande åtgärder för innevarande budgetår.

Det finns, som anförts i motionerna 21 (vpk) och 154 (vpk), goda skäl att från sysselsättningssynpunkt men även från samhällsekonomisk synpunkt

bygga ut bostadsförbättringsprogrammet till att omfatta även offentliga byggnader. En tidigareläggning av underhålls- och reparationsåtgärder för olika kommunala och statliga objekt såsom barnstugor, skolor, sjukhus, bibliotek, idrottsanläggningar, förvaltningsbyggnader och samlingslokaler bör kunna omfattas av ett utvidgat förbättringsprogram.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 7 och motion 1983/84:154 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. *Behovet av planering av förnyelseåtgärderna m. m.*

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 10 som börjar "Vad i" och slutar "i propositionen" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 12 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "bostadsförsörjningens främjande" bort lyda:

Som framgått ovan måste bostadspolitiken formas utifrån en uppfattning som sätter de boende i centrum. De förslag som nu föreläggs riksdagen innebär en ytterligare förstärkning av planeringsambitionerna. Tidigare erfarenheter borde enligt utskottets uppfattning givit regeringen anledning att för riksdagen nu redovisa en politik avseende bostadsförbättringsverksamheten som grundas på de boendes vilja och förmåga att genomföra en förnyelse av bostadsbeståndet. I stället väljer regeringen en politik som kommer att innebära en ökad planering och en planering som i många avseenden kommer att resa krav på ytterligare statlig reglering. Detta innebär sålunda ett fullföljande och en utbyggnad av den regleringspolitik som utskottet ovan tagit avstånd från.

Det i propositionen förordade programmet har som framgått ovan arbetats fram i stor hast. Detta märks bl. a. därpå att analyserna av programmets omfattning, inriktning och utformning nästan helt saknas i propositionen. Det har dessutom varit svårt för utskottet att mot bakgrund av den ytlighet som präglar förslaget i propositionen bedöma effekterna av programmet.

Utskottet har föreslagit riksdagen att inte ställa sig bakom regeringens förslag om att det i propositionen förordade programmet skall genomföras. Därmed finns ingen anledning för riksdagen att anta regeringens förslag om ändring i bostadsförsörjningslagen.

dels utskottet under 5 och 7 bort hemställa

5. beträffande *behovet av planering av förnyelseåtgärderna* att riks-

dagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:90 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *bostadsförsörjningslagen* att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:100 yrkande 49 inte antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m.

7. *Behovet av planering av förnyelseåtgärderna m. m.*

Kjell A. Mattsson (c) och Birgitta Hambraeus (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 10 som börjar "Vad i" och slutar "i propositionen" och,

dels den del av utskottets betänkande på s. 12 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "bostadsförsörjningens främjande" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till förslaget i motion 100 (c) om hur ett bostadsförbättringsprogram bör genomföras. Som en följd av detta ställningstagande föreslår utskottet att riksdagen med anledning av motioner (m), (c) och (fp) som sin mening ger regeringen till känna att planeringen av förnyelseåtgärderna utgår från att de boende skall ha ett reellt inflytande över förnyelseverksamheten och att de i propositionen föreslagna årliga redovisningarna slopas.

Som anförs i motion 100 (c) bör förslaget till ändring i bostadsförsörjningslagen bl. a. vägledas av motiv av vilka klart framgår att behovet av formerna för och innehållet i planeringen är en kommunal angelägenhet. Regeringen bör inte starta speciella redovisningsomgångar. Vad nu anförs om lagmotiv bör riksdagen med anledning av motion 100 (c) som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 5 och 7 bort hemställa

5. beträffande *behovet av planering av förnyelseåtgärderna* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del och motion 1983/84:90 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
7. beträffande *bostadsförsörjningslagen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 49 och med anledning av regeringens förslag antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. *Viss översyn av bostadssaneringslagen m. m.*

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 11 som börjar "Resultatet av" och slutar "det anförda" bort lyda:

I propositionen anføres (bil. 9 s. 27—28) att bostadsministern våren 1984 kommer att förelägga regeringen förslag om vissa ändringar av ombyggnadsbestämmelserna i byggnadslagstiftningen. I detta sammanhang bör förslag om ändringar även i bostadssaneringslagen och förköpslagen läggas fram så att lagförslagen kan presenteras för riksdagen i ett sammanhang. En sådan samlad bedömning måste anses positiv. Ett förslag till förändringar inte bara i byggnadslagstiftningen utan även i bostadssaneringslagen och förköpslagen skulle ge kommunerna m. fl. bättre möjligheter när det gäller genomförandet av ett bostadsförbättringsprogram.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till vad i motion 154 (vpk) yrkande 10 föreslagits.

dels utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *viss översyn av bostadssaneringslagen m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. *Räntebidrag till underhåll, reparationer och energibesparande åtgärder i bostadshus*

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 3, 4, 6 eller 7 att

dels den del av utskottets betänkande på s. 16 som börjar "Utskottet, som" och slutar "partimotionerna från (m), (c) och (fp)" bort lyda:

Utskottet har ovan yrkat avslag på regeringens förslag till bostadsförbättringsprogram. Skäl saknas därför att gå in på vad i propositionen anförts, bl. a. om utformning av räntebidrag till underhåll m. m. Nuvarande finansieringssystem får gälla tills vidare.

Utskottet tillstyrker sålunda partimotionerna från (m), (c) och (fp) såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *räntebidrag till underhåll, reparationer och energibesparande åtgärder i bostadshus* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del och med avslag på regeringens förslag godkänner vad utskottet anfört.

10. *Viss förutsättning för räntebidrag*

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 16 som börjar "Utskottet hänvisar" och slutar "denna del" bort lyda:

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som förs fram i propositionen om att hyresgästinflytandet i första hand är en fråga för hyresmarknadens parter. Med beaktande av denna princip finns det anledning att förorda att boendeinflytandet ej ges en annan utformning än den som förordats i propositionen. I propositionen anges att en förutsättning för räntebidrag bör vara att hyresgästerna lämnas ekonomisk information om underhållssituationen. Något obligatoriskt system är enligt bostadsministrarnas uppfattning inte eftersträvansvärt.

Utskottet kan inte dela denna passiva syn på hur ett boendeinflytande bör utformas. Det är mycket viktigt att detta inflytande utvidgas och fördjupas och görs obligatoriskt i de fall räntebidrag utgår. En sådan koppling bör göra det möjligt att ge boendeinflytandet en reell innebörd.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 154 (vpk) yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *viss förutsättning för räntebidrag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Kommunalskattelagen

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 17 som börjar "Skatteutskottet som" och slutar "motsvarande delar" bort lyda:

Ändringen i kommunalskattelagen föreslås för att utjämna vissa skillnader i skatteeffekter mellan å ena sidan ägare till schablonbeskattade flerbostadshus och å andra sidan ägare till konventionellt beskattade fastigheter. Utjämningen åstadkoms genom att räntestödet till konventionellt beskattade fastighetsägare avvägs med hänsyn till att kostnaderna för underhåll m. m., för vilket stöd utgått, förutsätts bli avskrivna genom normala värdeminskningssavdrag. Den omedelbara avdragsrätten för de berörda reparations- och underhållsåtgärderna bör därför enligt propositionen slopas, om räntebidrag lämnas.

Skatteutskottet har, som framgått ovan, avgivit yttrande (SkU 1983/84:2y) till bostadsutskottet i frågan. Yttrandet har som bilaga 2 fogats till detta betänkande. I en avvikande mening till yttrandet anförs att den föreslagna skatteändringen förefaller ogenomtänkt, och dess effekter har fått en dålig belysning i propositionen. Ett problem som följer av förslaget är det förhållandet att de aktuella byggnadsåtgärderna normalt har en mera begränsad varaktighet jämfört med byggnaderna i övrigt och att kapitalkostnaderna för byggnadsåtgärderna vanligen måste erläggas i vä-

sentligt snabbare takt än den som motiverar avskrivningstakten för byggnader. Redan detta förhållande sätter de konventionellt beskattade fastighetsägarna i ett sämre läge än den andra kategorin.

Utskottet delar vad i den avvikande meningen anförts och föreslår riksdagen att inte anta förslaget till lagändring.

dels utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *kommunalskattelagen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 50 i motsvarande del avslår regeringens förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

12. Konsolideringsfond

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 17 börjar "Även enligt" och på s. 18 slutar "motion 154 (vpk) yrkande 3" bort lyda:

Utskottet avstyrker förslaget i propositionen om inrättande av en konsolideringsfond för allmännyttiga bostadsföretag som förutsättning för att erhålla räntebidrag till underhåll. Som bostadskommittén anført i sitt remissvar på arbetsgruppens förslag innebär avsättningar till en konsolideringsfond betydande hyreshöjningar för hyresgästerna hos de flesta företagen. Därigenom motverkas de positiva effekterna av räntebidragen. Hyreshöjningarna påverkar i sin tur bruksvärdenivån uppåt utan att de privata fastighetsägarna får motsvarande kostnadsökning. Även Hyresgästernas riksförbund avstyrkte arbetsgruppens förslag.

Utskottet ansluter sig till motion 154 (vpk) yrkande 3 i vilket föreslås avslag på propositionen såvitt avser inrättande av konsolideringsfond.

dels utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *konsolideringsfond* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 3, med anledning av motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del och med avslag på regeringens förslag godkänner vad utskottet anført,

13. Riktade energibidrag m. m. och delegering av beslutanderätten i vissa frågor

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 3, 4, 6 eller 7 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 18 som börjar "Utskottet har ovan" och slutar "riktade energibidrag" bort utgå.

dels den del av utskottets betänkande som på s. 18 börjar "Utskottet har ingen" och på s. 19 slutar "inom energiområdet" bort lyda:

Mot bakgrund av utskottets inställning i huvudrågan — ett bostadsprogram med den utformning som förordas i propositionen bör inte förverkligas — avstyrker utskottet bifall till vad i propositionen förordats om energibidrag och delegering av vissa beslut.

dels utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *riktade energibidrag m. m. och delegering av beslutanderätten i vissa frågor* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 45 i motsvarande del och med avslag på regeringens förslag godkänner vad utskottet anför,

14. *Kombination av vissa låneformer* (såvitt avser motiveringen)

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 3, 4, 6 eller 7 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Bostadslån för" och slutar "till känna" bort lyda.

Utskottet hänvisar till sin ovan intagna ståndpunkt att några förändringar i nuvarande bostadslånesystem nu inte bör göras. Skäl saknas därför att i sak granska vad i propositionen anförts om kombination av vissa låneformer.

dels utskottets hemställan under 15 bort utgå.

15. *Ändring i grunderna för bostadslån för ombyggnad*

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 3, 4, 6 eller 7 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Utskottet som" och slutar "inte erforderligt" bort lyda:

Även vad i propositionen och i vissa motioner anförts och föreslagits om grunderna för bostadslån för ombyggnad saknar aktualitet mot bakgrund av utskottets ställningstagande i huvudfrågan. Propositionen och däremot ställda motioner avstyrks.

dels utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *ändring i grunderna för bostadslån för ombyggnad* att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:104 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört,

16. Konstnärlig utsmyckning

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 20 som börjar "Enligt förordningen" och slutar "Motionen avstyrks" bort lyda:

I propositionen tas inte upp frågan om den konstnärliga utsmyckningen av de äldre bostäder som skall byggas om. En förnyelse av befintligt bostadsbestånd bör enligt utskottets mening även omfatta konstnärlig utsmyckning av samma omfattning som de nyare bostadsfastigheterna. Även i dessa frågor måste ett samråd med de boende förutsättas. Utskottet finner det motiverat att bostadsförbättringsprogrammet tillförs en regel som innebär att minst en procent av kostnaderna inom programmet skall gå till konstnärlig utsmyckning. Uppskattningsvis skulle detta innebära att 65–70 milj. kr. per år skulle avsättas för detta ändamål. Därigenom skulle 260–300 årsarbeten kunna skapas för konstnärer inom bostadsförbättringsprogrammet.

Regeringen bör för riksdagen redovisa utformningen av en ordning i enlighet med vad nu förordats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad nu förordats innebär en anslutning till motion 154 (vpk) yrkande 9.

dels utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *konstnärlig utsmyckning* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:154 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Tillägglån för vissa åtgärder

a) Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 4 eller 6 — att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 20 börjar "Det finns" och på s. 21 slutar "i propositionen" bort lyda:

Utskottets ställningstagande ovan innebär att ett bostadsförbättringsprogram med den inriktning som förordas i propositionen inte bör genomföras. Som följd av detta ställningstagande avstyrker utskottet bifall till vad i propositionen och i motion 100 (c) föreslagits om tillägglångvingningen.

dels utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *tillägglån för vissa åtgärder* att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört,

18. *Tillägglån för vissa åtgärder*

Kjell A. Mattsson (c) och Birgitta Hambraeus (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 20 börjar "Det finns" och på s. 21 slutar "i propositionen" bort lyda:

Utskottet har ovan i huvudsak ställt sig bakom vad i propositionen förordats om tillägglån. Emellertid kan utskottet inte acceptera regeringsförslaget såvitt avser tillägglångivningen avseende åtgärder för ändrad lägenhetssammansättning.

Vad utskottet nu anfört om tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning innebär bifall till motion 100 (c) yrkande 46 i motsvarande del och avslag på regeringens förslag.

dels utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *tillägglån för vissa åtgärder* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. *Tillägglån som avser byggsador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning*

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 4 eller 6 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 21 som börjar "Vad i" och slutar "till erinran" bort lyda:

Med hänvisning till vad ovan anförts avstyrker utskottet bifall till vad i propositionen och i motion 100 (c) anförts om ramar m. m.

dels utskottet under 20 och 21 bort hemställa

20. beträffande *tillägglån som avser byggsador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning* att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört,

21. beträffande *överskridande av viss ram* att riksdagen avslår regeringens förslag,

20. *Tilläggsån som avser byggskador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning*

Kjell. A Mattsson (c) och Birgitta Hambræus (c) anser — under förutsättning av bifall till reservation 18 — att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar "Vad i" och slutar "till erinran" bort lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt förslaget i motion 100 (c) om att tilläggsån inte skall utgå för åtgärder som avser lån till ändrad lägenhetssammansättning. Det i propositionen förordade medelsbehovet bör därigenom kunna minskas med 10 milj. kr. till 50 milj. kr.

dels utskottet under 20 bort hemställa

20. *beträffande tilläggsån som avser byggskador och byggfel eller ändrad lägenhetssammansättning eller grundförstärkning* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del medger att sådana lån får beviljas sammanlagt intill ett belopp av 50 000 000 kr. under år 1984 och preliminärt med samma belopp under år 1985,

21. *Bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder*

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 4 eller 6 — att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "godkända kostnaden" bort lyda:

Vad i propositionen och i motion 100 (c) föreslagits om bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder och om ram för sådana bidrag avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstagande om att något bostadsförbättringsprogram inte bör genomföras enligt förslaget i propositionen.

dels utskottet under 22 och 23 bort hemställa

22. *beträffande bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del och med avslag på regeringens förslag, motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del samt motion 1983/84:154 yrkande 4 godkänner vad utskottet anfört,
23. *beträffande ram för bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen avslår regeringens förslag,

22. *Bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder*

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 21 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "godkända kostnaden" bort lyda:

Enligt utskottets uppfattning bör staten ta ett större ansvar för finansieringen av bidragen till hissinstallationer. Det får anses rimligt att staten lämnar bidrag med upp till hälften av den godkända kostnaden. Kommunerna bör ha ett avgörande inflytande på bedömningen av när och i vilken omfattning, upp till den nu förordade övre gränsen, bidrag bör utgå.

En ordning som den nu beskrivna förordas i motion 154 (vpk) yrkande 4. Utskottet tillstyrker detta motionsförslag.

dels utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:154 yrkande 4 samt med avslag på regeringens förslag, motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del och motion 1983/84:100 yrkande 46 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört,

23. *Ändrade regler för boendemiljöbidrag*

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 22 börjar "Även enligt" och på s. 23 slutar "motsvarande delar" bort lyda:

Enligt utskottets uppfattning finns inte tillräckliga skäl att av sysselsättnings-skäl vidga ramen för bidrag till förbättring av boendemiljön. I reservation (m, fp) till bostadsutskottets betänkande BoU 1983/84:7 har yrkats avslag på ett liknande regeringsförslag. Detta senare förslag gällde sysselsättnings-skapande åtgärder för innevarande budgetår. Utskottet vidhåller sålunda sin inställning och yrkar avslag på det nu behandlade förslaget.

Vid sin behandling av regeringens förslag i budgetpropositionen kommer utskottet att behandla frågan om bidragsgivningens omfattning och utformning i ett vidare perspektiv.

Utskottet tillstyrker med det anförda partimotionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Regeringens förslag avstyrks.

dels utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *ändrade regler för boendemiljöbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del, motion 1983/84:100 yrkande 47 och motion 1983/84:154 yrkande 5 avslår regeringens förslag,

24. *Lagen om bokföring av bostadslån*

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande på s. 23 som börjar "Vad i" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Utskottet föreslår riksdagen att avslå regeringens förslag.

Inte heller kan utskottet föreslå riksdagen att anta lagförslaget om ändring i lagen om bokföring av vissa bostadslån m. m. Skälet för lagändringen är att bostadsföretagen kan tvingas avstå från vissa lån helt eller delvis därför att de på grund av aktiebolagslagens bestämmelser om likvidations-skyldighet inte kan öka sina låneskulder ytterligare. Förslaget strider mot bokföringslagens principer. Det bör avvisas.

Utskottets ställningstagande innebär sålunda att regeringens förslag avstyrks. Motionerna 86 (fp), 90 (m) och 100 (c) tillstyrks i motsvarande del.

dels utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *lagen om bokföring av bostadslån* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:86 yrkande 24 i motsvarande del, motion 1983/84:90 i motsvarande del samt motion 1983/84:100 yrkande 50 i motsvarande del avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1972:175) med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.,

25. *Ramar och anslag m. m.*

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 3, 4, 6 eller 7 — att

dels den del av utskottets betänkande på s. 24 som börjar "Utskottet har" och slutar "elfte huvudtiteln" bort lyda:

Med den inställning som utskottet redovisat ovan saknas anledning godkänna vad i propositionen under punkterna 13 samt 15—17 (prop. 40 bil. 9 s. 71—72) föreslagits,

dels utskottet under 28, 30, 31 och 32 bort hemställa

28. beträffande *utbetalning av tillägglån* att riksdagen avslår regeringens förslag,
30. beträffande *disposition av visst anslag till information m. m.* att riksdagen avslår regeringens förslag,
31. beträffande *disposition av visst anslag till energibesparande åtgärder* att riksdagen avslår regeringens förslag,
32. att riksdagen med bifall till motion 1983/84:100 yrkande 48 avslår regeringens förslag om anslag till *Särskild information och utbildning m. m.*

26. Utbetalning av bidrag för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser — under förutsättning av bifall till någon av reservationerna 2, 4 eller 6 — att

dels före den del av utskottets betänkande på s 24 som börjar "Vad i" bort införas ett stycke av följande lydelse:

Utskottet kan inte tillstyrka regeringens förslag om utbetalning av bidrag för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder.

dels utskottet under 29 bort hemställa:

29. beträffande *utbetalning av bidrag för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder* att riksdagen avslår regeringens förslag.

Särskilda yttranden

1. Behandlingsfråga

Kjell A. Mattson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambræus (c), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anför:

Som framgått av utskottets betänkande och av de reservationer (m), (c), (fp), som avgivits med anledning av betänkandet, finns två huvudlinjer avseende ett bostadsförbättringsprogram. Utskottets majoritet (s), (vpk) accepterar i allt väsentligt regeringens förslag medan reservanterna starkt kritiserat det.

De av minoriteten (m), (c), (fp) avgivna reservationerna har begränsats till att i allt väsentligt avse en tillstyrkan av vad i partimotioner från dessa partier anförts och en avstyrkan av regeringens förslag.

Reservanterna (m), (c) och (fp) har inte tagit upp vad i vissa övriga motioner anförts om ett bostadsförbättringsprogram. Detta innebär inte en anslutning till vad i dessa motioner anförts och ej heller att reservanterna delar majoritetens förslag i dessa frågor. Med hänsyn emellertid till att denna majoritet avstyrkt motionsförslagen har vi avstått från att reservera oss avseende motiven för avstyrkan.

2. Vissa utgångspunkter för en reformering av bostadspolitiken

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anför:

I centerpartiets partimotion 100 behandlas vissa principer som enligt motionärerna bör ligga till grund för en reformering av bostadspolitiken.

Enligt motionärerna bör bl. a. de generella subventionerna för ny- och ombyggnadsverksamheten avvecklas genom ett nytt lånesystem. Oavsett besittningsform bör genom en reformering av låne- och skattesystemen

likartade boendekostnader gälla för likartade lägenheter. Upplåningen för bostadsinvesteringar skall ske på kapitalmarknaden och sålunda inte belastat statens budget. Människor skall stimuleras till sparande som kan användas i bostadsfinansieringen. Ett starkare personligt inflytande och ansvar bör stimuleras dels så att nyproduktionen sker främst i bostads- eller äganderättsform, dels så att en ökad övergång från hyresrätt till bostadsrätt uppnås.

Statens låneförvaltning både kan och bör rationaliseras bl. a. genom förtida inlösen av mindre lån genom en "rabattering" från långivarens/statens sida. Myndigheternas styrning och reglering av byggandet bör över huvud taget minska. Bostadslåneärenden bör i större utsträckning handläggas och beslutas på kommunal nivå.

Bostadsbidraget till barnfamiljer kan behöva ökas vid ändrad finansiering.

En reformering av bostadspolitiken, delvis enligt motionärernas förslag, är angelägen. Från moderata samlingspartiet har tidigare i skilda sammanhang betonats behovet av en reformering. Denna vår uppfattning står kvar. Vi har emellertid inom ramen för den nu behandlade propositionen inte ansett det meningsfullt att ta upp en diskussion om den närmare utformningen av en reformerad bostadspolitik. Vi återkommer till denna fråga under allmänna motionstiden i januari 1984, dvs. om ca en och en halv månad.

Regeringens lagförslag

Bilaga 1

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

3 §

Kommun skall fortlöpande upprätta bostadsförsörjningsprogram i syfte att främja att bostadsbyggnad inom kommunen förberedes och genomföres på ett ändamålsenligt sätt.

Bostadsförsörjningsprogram skall antagas av kommunfullmäktige.

Bostadsförsörjningsprogram skall upprättas efter samråd med myndighet som regeringen bestämmer och tillställas myndigheten.

Föreslagen lydelse

3 §

En kommun skall fortlöpande bedriva bostadsförsörjningsplanering i syfte att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen inom kommunen förbereds och genomföres.

Bostadsförsörjningsplaneringen skall komma till uttryck i ett program som skall antas av kommunfullmäktige.

Om kommunen ingår i ett område som kan anses utgöra en enhet i bostadsförsörjningshänseende, skall samråd om bostadsförsörjningsplaneringen ske med övriga kommuner i området.

Kommunen skall lämna redovisning av bostadsförsörjningsplaneringen enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att 25 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

2 mom.¹ Avdrag får *icke* göras för:

a) kostnad för ny-, till- eller ombyggnad eller därmed jämförlig förbättring å fastigheten.

b) kostnad för reparation och underhåll som utförts i samband med sådan ombyggnad för vilken genom preliminärt eller slutligt beslut lån eller bidrag beviljats enligt bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946), förordningen (1977: 332) om statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m., kungörelsen (1974: 255) om tilläggsån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, kungörelsen (1962: 538) om förbättringslån eller bostadslånekungörelsen (1967: 552), till den del kostnaden för reparation och underhåll tillsammans med ombyggnadskostnaden inte överstiger den i låne- eller bidragsärendet godkända kostnaden.

b) kostnad för reparation och underhåll som utförts i samband med sådan ombyggnad för vilken genom preliminärt eller slutligt beslut lån eller bidrag beviljats enligt bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946), förordningen (1977: 332) om statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus m. m.; kungörelsen (1974: 255) om tilläggsån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, kungörelsen (1962: 538) om förbättringslån eller bostadslånekungörelsen (1967: 552), till den del kostnaden för reparation och underhåll tillsammans med ombyggnadskostnaden inte överstiger den i låne- eller bidragsärendet godkända kostnaden, *samt kostnad för reparation och underhåll för vilken bidrag har erhållits enligt förordningen (1983: 000) om statligt räntestöd vid förbättring av bostadshus, till den del kostnaden inte överstiger den i bidragsärendet beräknade kostnaden.*

c) kostnad för reparation och underhåll av sådan fastighet som ägs av tre eller flera, antingen direkt eller indirekt genom handelsbolag, och som inrymmer eller är avsedd att inrymma bostad i skilda lägenheter åt minst tre delägare (andelshus), i den mån den på delägare belöpande delen av kostnaden överstiger hans andel av tio procent av fastighetens taxeringsvärde året näst före taxeringsåret.

d) kostnad för underhåll av plantering eller trädgårdsland, i den mån planteringen eller trädgårdslandet är att anse endast såsom tillbehör till egen bostadslägenhet och användes företrädesvis för ägarens personliga trevnad.

¹ Senaste lydelse 1979: 1017.

Kostnad för underhåll av plantering eller trädgårdsland i annat fall än nyss sagts må ej avdragas till högre belopp än som motsvarar de uppgivna intäkterna av planteringen eller trädgårdslandet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 och tillämpas första gången vid 1985 års taxering. Äldre bestämmelser skall gälla i fråga om kostnader som har nedlagts före ikraftträdandet.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972:175) med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1972:175) med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som är bokföringsskyldig och har tillgång i fastighet eller tomträtt, för vilken beviljats bostadslån enligt bostadslånekungörelsen (1967:552) eller räntelån enligt räntelånekungörelsen (1967:553), får som en särskild post bland tillgångarna i balansräkningen upptaga ett belopp som motsvarar högst den samlade skuldökningen av bostadslån enligt 33 § bostadslånekungörelsen och räntelån enligt 16 § räntelånekungörelsen. Posten skall betecknas Bostadslånepost enligt lagen med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.

Har den bokföringsskyldige erhållit underhållslån enligt förordningen (1978:992) om lån för underhåll av vissa bostadshus, får som en särskild tillgångspost i balansräkningen upptagas ett belopp som motsvarar lånebeloppet. Posten skall betecknas underhållslånepost enligt lagen med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m. Detsamma gäller om den bokföringsskyldige har erhållit underhållslån för år 1983 med stöd av intyg som har utfärdats av länsbostadsnämnden,

Föreslagen lydelse

Har den bokföringsskyldige erhållit underhållslån enligt förordningen (1978:992) om lån för underhåll av vissa bostadshus, får som en särskild tillgångspost i balansräkningen upptagas ett belopp som motsvarar lånebeloppet. Posten skall betecknas underhållslånepost enligt lagen med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m. Detsamma gäller om den bokföringsskyldige har erhållit underhållslån för år 1983 med stöd av intyg som har utfärdats av länsbostadsnämnden, *eller lån för sådana underhålls-, reparations- eller energisparåtgärder för vilka bidrag har uppburits enligt förordningen (1983:000) om statligt räntestöd vid förbättring av bostadshus, till den del lånet inte överstiger det bidragsunderlag som har tillämpats i bidragsärendet under räkenskapsåret.*

Har den bokföringsskyldige erhållit reparationslån enligt förordningen (1982:644) om lån för byggnadstekniska åtgärder i bostadshus, får som en särskild tillgångspost i balansräkningen upptagas ett belopp som motsvarar lånebeloppet. Posten skall betecknas Reparationslånepost enligt lagen med vissa bestämmelser om bokföring av bostadslån m. m.

Avser tillgångsposten enligt första, andra eller tredje stycket mer än ett låneobjekt, skall av bokföringen framgå hur posten fördelar sig på objektet. Uppllysning skall lämnas om hur posten har påverkat årsresultatet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

¹ Senaste lydelse 1983:39.

Skatteutskottets yttrande*Bilaga 2***1983/84:3 y****om avdragsreglerna för reparation och underhåll av byggnad i vissa fall (prop. 1983/84:40 bil. 9)***Till bostadsutskottet*

I bostadsdepartementets bilaga av proposition 1983/84:40 Vissa ekonomisk-politiska åtgärder (bilaga 9) föreslås i avsnitt 1.2.4.4 bl. a. vissa ändrade skatteregler i fråga om reparationsavdrag. Med hänsyn till att skattelagstiftningsärendet har relativt begränsad betydelse och bör ses i ett bostadspolitiskt sammanhang har det befunnits lämpligt att hela propositionsbilagan, inkl. skattefrågorna, remitteras till bostadsutskottet. Sedan bostadsutskottet berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen såvitt avser skatteförslaget får skatteutskottet anföra följande.

Bostadsministern föreslår i propositionen ett särskilt statligt räntestöd i form av årliga räntebidrag för gemensamt underhåll, reparation och energibesparande åtgärder i hyres- och bostadsrättsshus. Avsikten är att stödet skall lämnas till i första hand alla allmännyttiga bostadsföretag och andra ägare av schablonbeskattade fastigheter med undantag för egnahemsägare. Även ägare av konventionellt beskattade hyreshus skall enligt förslaget kunna få räntebidrag, men bidraget blir för deras del något lägre.

Syftet med den föreslagna utformningen är att utjämna vissa skillnader i skatteeffekter mellan å ena sidan ägare till schablonbeskattade flerbostadshus och å andra sidan ägare till konventionellt beskattade fastigheter, som har större möjligheter att utnyttja ränteavdrag. Detta åstadkoms genom att räntestödet till konventionellt beskattade fastighetsägare avvägs med hänsyn till att kostnaderna för underhåll m. m., för vilka stöd utgått, förutsätts bli avskrivna genom normala värdeminskningssavdrag. Den omedelbara avdragsrätten för de berörda reparations- och underhållsåtgärderna bör därför enligt propositionen slopas, om räntebidrag lämnas.

Samtliga borgerliga partier har i motioner – motion 90 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), motion 100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) och motion 86 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) – yrkat avslag på propositionen i dessa delar. Motionärerna kritiserar – utan att gå in på skattefrågor – den föreslagna låneformen och det nya räntestödet.

Skatteutskottet, som finner att den angivna konstruktionen överensstämmer med de principer som genomfördes år 1979 då ett avdragsförbud infördes för reparationer som finansieras med hjälp av vissa statliga stödformer (prop. 1978/79:209, SkU 1979/80:11), kan för sin del ställa sig bakom det angivna syftet med förslaget och tillstyrker därför propositionen i denna del.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen anför i en skrivelse att de konventionellt beskattade fastighetsägarna missgynnas genom förslaget bl. a.

som en följd av att de aktuella byggnadsåtgärderna har en begränsad varaktighet jämfört med byggnaderna i övrigt och att kapitalkostnaderna för byggnadsåtgärderna måste erläggas i väsentligt snabbare takt än som motiverar avskrivningstakten för byggnader. Utskottet vill med anledning härav erinra om att utskottet vid sin bedömning år 1979 av motsvarande fråga uttalade att det inte fanns tillräckliga skäl att förorda särskilda regler för värdeminskingsavdragen för ifrågakvarande byggnadskostnader. I den nu aktuella propositionen framhålls att avskrivning av underhåll enligt särskild plan medför en omfattande förändring av beskattningen, som inte bara skulle påverka beskattningen i samband med underhåll utan också beskattningen i samband med ny- eller ombyggnad. I likhet med departementschefen finner utskottet att en sådan förändring är allför omfattande för att kunna övervägas i detta sammanhang. Därtill kommer, som tidigare nämnts, att det räntestöd som föreslås i propositionen är avvägt med hänsyn till att kostnaderna för underhåll m. m. skall avskrivas genom normala värdeminskingsavdrag. Utskottet finner således att Byggnadsentreprenörföreningens skrivelse inte bör föranleda någon åtgärd men förutsätter, nu liksom tidigare, att regeringen uppmärksammar de praktiska erfarenheterna av reglerna och föreslår de ändringar som kan komma att visa sig erforderliga.

I fråga om detaljutformningen av den aktuella ändringen i kommunalskattelagen föreslår utskottet att ordet "erhållits" byts ut mot "beviljats". I sammanhanget vill utskottet framhålla att man vid den kommande utformningen av bidragsbestämmelserna i möjligaste mån söker undvika att sådana ändringar av taxeringarna som avses i punkt 8 av anvisningarna till 25 § KL aktualiseras. I samband därmed bör också övervägas om anvisningarna behöver förtydligas i något hänseende.

Stockholm den 22 november 1983

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s), Anna Lindh (s) och Ewy Möller (m).

Avvikande mening

Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), och Ewy Möller (m) anser

att det avsnitt i yttrandet som börjar på s. 51 med "Skatteutskottet, som" slutar på s. 52 med "något hänseende." bort ha följande lydelse:

Skatteutskottet finner att den kritik som framförts i motionerna mot den föreslagna låneformen och det nya räntebidraget är befogad. Ett stöd med den föreslagna utformningen bör därför enligt utskottets mening inte införas.

Skatteutskottet vill dessutom tillägga att den föreslagna skatteändringen förefaller ogenomtänkt och att dess effekter har fått en dålig belysning i propositionen. Ett problem som följer av förslaget är det som Byggnadsentreprenörföreningen nämner i sin skrivelse, nämligen att de aktuella byggnadsåtgärderna normalt har en mera begränsad varaktighet jämfört med byggnaderna i övrigt och att kapitalkostnaderna för byggnadsåtgärderna vanligen måste erläggas i väsentligt snabbare takt än den som motiverar avskrivningstakten för byggnader. Redan detta förhållande sätter de konventionellt beskattade fastighetsägarna i ett sämre läge än den andra kategorin. En annan fråga som borde ha belysts mera ingående är verkningarna i fråga om skatteplikten för räntebidraget enligt de nya reglerna om beskattning av näringsbidrag (SFS 1983:311; prop. 1982/83:94, SkU 44) och avdragsrätten för räntorna för olika kategorier fastighetsägare. Vidare har man i propositionen helt förbigått frågan hur bestämmelserna i punkt 8 av anvisningarna till 25 § KL om taxeringsändringar skall tillämpas i samband med det nya lånet.

Mot bakgrund av det anförda bör enligt utskottets mening – även om det föreslagna räntebidraget införs – förslaget till ändrade skattebestämmelser analyseras grundligare innan riksdagen tar ställning till det.

